

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887.   Andra Kammaren.   N:o 28.

Torsdagen den 30 Juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 23 innevarande juni förda protokoll.

§ 2.

Godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till Konungen, n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition rörande förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i kongl. förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 maj 1874.

§ 3.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 7 och 8 (i samlingen n:is 16 och 17).

§ 4.

Efter föredragning vidare af sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 4, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i kongl. förordningarne den 26 april 1861 angående dels en allmän hypoteksbank för riket samt dels de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet

skola till efterrättelse lända, blef utskottets deri gjorda hemställan af kammaren bifallen.

§ 5.

Härefter föredrogs sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 5, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i afseende å hypoteksbankens och hypoteksföreningarnes omorganisation.

Till sammansatta utskottets behandling hade hänvisats en inom Riksdagens Andra Kammare af herr *J. Sjöberg* i Bodaryd väckt motion (n:o 84), i hvilken på anförda skäl föreslagits, att Riksdagen ville besluta att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t måtte med första som ske kunde låta genom sakkunnige män utreda, på hvad sätt ny afdelning af hypoteksbanken och hypoteksföreningarne borde tillkomma dels för upptagande af lån mot billigare ränta och dels tillhandagå lånesökande med lån mot minst en procent lägre ränta än nu, samt vidare föreslå den amortering och de öfriga vilkor, som med utredningen i detta af motionären angifna syfte kunde ega sammanhang, samt att förslag i sådant afseende måtte föreläggas 1888 års Riksdag.

Utskottet hemställde emellertid, att motionen ej måtte för närvarande till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Sjöberg* i Bodaryd erhöi, på begäran, ordet och yttrade: Då, såsom framgår af utskottets motivering för dess hemställan om afslag å min motion, de frågor om utredning af hvilka jag föreslagit att Riksdagen skulle hos Kongl. Maj:t anhålla, för närvarande äro föremål för behandling af den sistlidet år tillsatta s. k. ekonomiska komitén, samt då jag hoppas att denna behandling skall blifva afslutad i så god tid i år, att en kongl. proposition i ämnet kan vara att till nästa år förvänta, anser jag mig ej böra framställa något yrkande på bifall till motionen.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Till behandling förelåg vidare sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 6, med anledning af väckta motioner i fråga om åtgärders vidtagande för nedsättning i räntan å hypotekslån.

Till sammansatta utskottets behandling hade hänvisats två inom Riksdagen väckta motioner, dels en, afgifven inom Första Kammaren (n:o 4) af herr *A. Th. Carlheim-Gyllensköld*, i hvilken på anförda skäl föreslagits, att Riksdagen för sin del måtte besluta att till Kongl. Maj:ts förfogande

ställa ett anslag utaf 3,180,000 kronor för att med 1,590,000 kronor om året under 1888 och 1889 tillhandahålla rikshypoteksbanken dessa belopp, på det att den med detta förskott, hvilket borde återgäldas efter hypoteksbankens framtida konverteringar, skulle med första nedsätta räntan för sina låntagare med en half procent, med vilkor att hypoteksbanken genom egna åtgärder nedsatte samma ränta ytterligare en half procent, samt att sålunda 1,590,000 kronor måtte för detta ändamål på extra stat uppföras i 1888 års riksstat;

dels ock en, afgifven inom Andra Kammaren af herr C. F. Pettersson i Dänningelanda, i hvilken på anförda grunder föreslagits, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes till nästkommande riksdag hafva låtit utreda hvad årligt belopp, som kunde för framtiden erfordras att af statsmedel utgå för att sätta allmänna hypoteksbanken i tillfälle att, jemte fullgörande af sina ännu återstående kapitalrabatters liqviderande, nedsätta den utlåningsränta hypoteksbanken egde att af de olika hypoteksföreningarne uppbara till $4\frac{1}{4}$ procent, så att låntagare i dessa föreningar, från och med sitt inträde i dem, ej vore skyldig att årligen för sina der erhållna lån betala högre än denna ränta jemte den annuitet, som i behörig ordning kunde varda faststeld för lånens återbetalande, och att Kongl. Maj:t täcktes till samma Riksdag framställa det förslag, som han i nåder kunde med anledning häraf finna lämpligt.

Äfven i afseende å dessa motioner hemställde utskottet, att de ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Pettersson i Dänningelanda: Såsom af detta utlåtande synes, har utskottet icke ansett lämpligt, att staten träder emellan för att hjälpa de jordegare, som häfta i skuld till hypoteksföreningarne, därför att understöd icke skulle komma alla jordegare till del. Det kan visserligen vara sant, att det skulle i viss mån vara tungt för dem, som komme att härtill bidraga utan att deraf få någon del, men jag tror dock icke, att man strängt kan tillämpa denna konsekvens under alla förhållanden. Många bevis finnas derpå, att jag har rätt i det påståendet. Så t. ex. beviljade Riksdagen för blott några dagar sedan en lindring i kronoarrendena å icke mindre än sammanlagdt 300,000 kronor. Ingen kan väl påstå, att denna lindring kommer dem till godo, som icke innehafva något kronoarrende. Samma förhållande skulle äfven nu komma att ega rum. För min del skulle jag, ehuru jag icke är delegare i någon hypoteksförening, därför icke vilja undandraga mig den tunga, som genom detta förslag skulle falla på min lott för att lindra de skuldsatta jordegarnes bördor. Riksdagen har ju beviljat löneförhöjning åt tjenstemännen samt gifvit anslag för många andra ändamål, men ingen kan väl förneka att äfven de, som icke hafva någon fördel af dessa löne- och anslagsförhöjningar, få vidkännas de af dem följande utgifterna. Alla äro vi ju ense derom, att något bör göras för att hjälpa jordbruket;

derom har också mycket talats både vid denna och den föregående riksdagen. Men om sättet, på hvilket detta skall ske, torde meningarne ännu vara mycket delade. Den ene föreslår nya eller höjda tullsatser, den andre åter nedsättning i de tullsatser, som nu finnas. Särskildt erinrar jag mig ett yttrande af en talare på jemtlandsbänken — jag tror det var friherre Ericson — som, då frågan om fläsktull var före, förklarade jordbrukarnes fordran på hjälp vara berättigad. Man kan ju icke heller undra öfver denna deras fordran eller att de vilja hafva något skydd för sin näring, då de sjelfva få betala tull på allt, hvad de skola behöfva, men som de icke erhålla af jordbruket. Men någon hjälp på det sättet har man icke velat lemna jordbruket, ehuru jordegaren derigenom skulle kunna sättas i stånd att köpa sina behof på samma gång han bereddes tillfälle att afsätta sina egna produkter. Man måste därför hjälpa jordbrukaren genom att bereda honom lindring i sina skatter och derigenom sätta honom i tillfälle att åtminstone i någon mån kunna täfla med utlandet. Härigenom skulle jordbruket blifva någorlunda likställt med öfriga näringar, som samtliga äro i åtnjutande af mer eller mindre skydd. Det tredje sättet att bereda jordbrukaren lindring har jag tänkt mig vara billigare räntor på hans lån; för detta ändamål torde staten böra träda emellan för att nedbringa räntefoten. Här gifves nu ett tillfälle att åstadkomma en sådan nedsättning för åtminstone en mycket stor del jordbrukare genom att nedsätta räntan å hypotekslånen. Det är omöjligt för jordbrukaren att täfla med utländingen, om han skall betala en oskäligt hög ränta för sina lån. Kunde en nedsättning häri åstadkommas, så skulle detta också med all säkerhet fördelaktigt inverka på alla andra näringar. Sedan det icke lyckats att åstadkomma skydd genom tull, och jag ej heller har någon förhoppning om att detta mitt förslag skall vinna Riksdagens bifall, så återstår det nyss omtalade medlet, lindring i grundskatter samt i rustnings- och roteringsbesvärerna. Jag hoppas att, då denna fråga kommer till kammarens afgörande, man skall derpå koncentrera all sin kraft för att på detta enda återstående sätt komma jordbruket till hjälp. Då man förut hört så mycket talas om, att man på allt sätt vill understödja jordbruket, så skola vi då, när frågan om grundskatter och indelningsverk förekommer, taga dem, som yttrat sig så, på orden. Vi få då erfara, hvilket värde dylika yttranden haft.

Jag yrkar i alla fall bifall till min motion.

Herr Pehrson i Törneryd: Jag underskattar icke motionärernas goda vilja att göra försök, som afse att på ett eller annat sätt lindra det ekonomiska betryck, hvaraf landets jordbrukare för närvarande lida; men det sätt, motionärerna här föreslagit, kan, enligt min tanke, icke vara att föredraga framför andra utvägar, som möjligen kunna stå en till buds redan vid innevarande riksdag. Den hjälp, som här ifrågasättes, skulle tillkomma endast sådana skuldsatte jordegare, som hufvudsakligen eller uteslutande häfta i skuld till hypoteksföreningar. Andra jordbrukare kunna ju hafva lika stora skulder som de nyssnämnde, fastän de icke erhållit sina lån af hypoteksföreningar, utan

i stället från annat håll, samt vara lika mycket i behof af hjälp, men desse skulle, enligt motionärernas förslag, huru skuldsatta de än vore, bidra till den hjälp, som de, hvilka häfta i skuld till hypoteks-föreningarne, skulle erhålla. Detta kan väl icke vara välbetänkt.

Då en hjälp ifrågasättes för landets jordbrukare i deras nu brydsamma belägenhet, synes mig att man i första rummet har att tillse, att denna hjälp blir så allmänt fördelad som möjligt.

Till kammarens snara afgörande föreligger en fråga, som afser att något lätta på skattebördan för dem, som af skatter äro hårdast betungade, och jag rekommenderar den i välvillig hågkomst, öfvertygad om, att med ett bifall till den frågan skall man bättre lemna hjälp åt landets jordbrukare i allmänhet, än som är möjligt genom ett bifall till motionärernas förslag i nu föreliggande ämne. Af hvad jag nu anfört framgår, att jag anser mig böra yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, samt herr talman gifvit propositioner enligt de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 7.

Likaledes bifölls sammansatta stats- och bankoutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 7, i anledning af väckt motion om ändring af hypoteks-föreningarnes verksamhet.

§ 8.

Föredrogs och lades till handlingarne bevillningsutskottets memorial n:o 10, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:sta punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 2 angående allmänna bevillningen.

§ 9.

I ordningen förekom härnäst bevillningsutskottets memorial n:o 11, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 3:dje punkten af bevillningsutskottets betänkande n:o 3 angående vilkoren för försäljning af bränvin.

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.*

I betänkandet n:o 3 hade utskottet i anledning af ett inom det samma väckt förslag hemställt, att § 33 i gällande bränvinsförsäljningsförrordning, som nu lyder sålunda:

“Bränvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne eller som icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till minst 46 procent, får ej vid minuterung eller utskänkning till salu hållas“

mätte erhålla följande förändrade lydelse:

“Bränvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne eller

Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)

som icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till *minst 40 procent*, får ej vid minuterung eller utskänkning till salu hållas."

Denna hemställan hade af Första Kammaren bifallits med den ändring, att orden "minst 40 procent" utbyttis mot orden "minst 35 procent", men af Andra Kammaren afslagits.

Utskottet, som jemlikt § 63 riksdagsordningen ansett sig böra åvägavägabringa en efter utskottets åsigt möjlig sammanjemkning af de skiljaktiga besluten beträffande den i ofvanberörda § omförmälda minsta procent alkohol, hemställde i nu föreliggande betänkande, att kamrarne, med frånträdande af sina förra beslut med anledning af utskottets i betänkande n:o 3, punkt 3, gjorda hemställan, nu måtte besluta, att § 33 af gällande förordning angående vilkoren för försäljning af bränvin skall erhålla följande förändrade lydelse:

"Bränvin, som är försatt med något för helsan skadligt ämne eller som icke är renadt eller hvars styrka ej uppgår till *minst 41 procent*, får ej vid minuterung eller utskänkning till salu hållas."

Efter föredragning af detta ärende, begärdes ordet af

Herr Rydin, som yttrade: Såsom herrarne minnas, beslutade Andra Kammaren, då denna fråga senast var före, att afslå den af utskottet föreslagna förändringen. Då kom denna fråga åter till bevillningsutskottet med anledning deraf att Första Kammaren beslutat nedsätta till minst 35 procent styrkan af det bränvin, som vid minuterung eller utskänkning till salu hålles, och nu föreslår utskottet en sammanjemkning. Således vill man sammanjemka ett afslag med ett förslag om något annat. Detta sätt att sammanjemka anser jag för min del vara stridande mot grundlagen. Men bevillningsutskottet kan åberopa sin rätt att på eget initiativ framkomma med förslag; det kan dock sättas i fråga, huruvida denna initiativrätt sträcker sig till frågor, sådana som röra bränvinsförsäljning, hvartill hör bestämmande af alkoholhalten. Men äfven behörigheten häraf må kunna bestridas. Då emellertid utskottets förra betänkande blef föremål för proposition, vill jag för närvarande låta vid detta förfaringsätt bero. Man måste därför fatta bevillningsutskottets betänkande på det sättet, att utskottet med anledning af kammarens senaste beslut å nyo begagnat sin initiativrätt samt framkommit med detta förslag. Men jag vill hemställa, huruvida det kan vara skäl att på detta sätt hålla auktion på hvilken alkoholhalt skall minst finnas i det bränvin, som försäljes. Då 46 procent förut var den lagliga styrkan hos bränvin, hemställer jag huruvida det nu är lämpligt att, emedan Första Kammaren sagt att 35 procent är bra, utan angifvande af skäl därför, taga denna sammanjemkning och bestämma sig för 41 procent. Huru har utskottet då kommit till denna siffra? Jo, det har lagt tillsammans 46, som nu är det lagliga procenttalet, och 35, som Första Kammaren ansett lämpligt, och fått 81 samt tagit hälften deraf. Så har man fått 40½ eller utjemnadt 41 procent. Men kan man på så lösa grunder fatta beslut i denna sak? Jag lemnar derhän, huruvida 46-gradigt bränvin är lämpligast eller icke, men för att ändra en lag-

paragraf, som man haft så länge som denna, bör man väl hafva talande skäl och någon utredning om hvilken alkoholhalt som bör vara den rätta samt hvilka försigtighets- och kontrollåtgärder, som erfordras för att man icke må kunna förfalska bränvinet vid försäljning under de nya förhållandena.

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)*

På grund af det obestämde i frågan och det i viss mån obehöriga i bevillningsutskottets betänkande deri, att det i detta fall inkommit med nytt förslag, ber jag få yrka afslag på det nu föreliggande förslaget.

Med herr Rydin instämde herrar *Carl Ifvarsson, Larson* i Tullus, *Sam. Johnson, Redelius, Petersson* i Eksebo, *Mallmin, Eliasson, Larsson* i Upsala, *Winborg, Grafström, Ollas And. Ericsson, Lasse Jönsson, Nilsson* i Rinkaby, *Borgström* och *Persson* i Heljebol.

Herr Nilsson i Kägglå anförde: Det är mycket förvånande att se, huru bevillningsutskottet behandlat denna sak. Då frågan sist var före, föreslog utskottet 40 procent, nu har frågan ytterligare kalfatrats; och det mest besynnerliga är den välvilja och nåd, som bevillningsutskottet hyser mot bränvinsbolagen i städerna. Tro herrarne att den, som vill hafva sig en sup, är nöjd med bara lanken? Jag har i hela mitt lif icke hört någon klaga öfver att bränvinet varit för starkt, men flere tusen gånger har jag hört klagomål öfver att det varit för klent. Det blir nu bränvinsförsäljarne, som få den stora nåden att hålla dåligt bränvin. Förändringen medför ingen förlust för den, som någon gång tar sig en sup, men den, som tar en sup då och då, han vill känna att det är bränvin och super så mycket mera, ju klenare bränvinet är, samt får därför betala mera än förut.

Här har åberopats förhållandet i andra länder; men man tiger med den saken, att i Danmark få de sälja bränvin i hvarje by, och då kan denna fråga realiseras på ett annat sätt; men om man deremot här köper bränvin i minut, skulle man i följd af denna föreskrift nog härefter få betala lika högt pris för 41-procentig vara som nu för 46-procentig. Deremot skulle naturligtvis den, som köper 100 kannor på en gång, kunna begära 41-, 46- eller 50-procentigt bränvin, och priset blir derefter. Det blir därför de minst bemedlade, som få betala den vinst, som bränvinsbolagen ytterligare skulle göra. Ryskt bränvin, färgadt och såldt under namn af fransk kognac, tror jag icke skulle ersätta det svenska bränvinet, ehuru ryskt och svenskt bränvin kan vara lika bra.

På grund af hvad jag nu anført yrkar jag afslag på utskottets förslag.

Herr Wretlind: Jag hör, att den siste talaren, som för några dagar sedan kallade sig nykterhetsvän, uttryckte mycken motvilja mot nedsättningen af bränvinets alkoholhalt, och mycken sympati för att suparne skola få stark valuta för sina penningar. För min del får jag förklara, att jag icke velat att talaren skall blifva lurad på den vara, han köper; men jag måste se saken från medicinsk standpunkt.

Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)

Jag kan icke heller förstå annat, än att det ligger mindre vigt vid, om genom nedsättning i bränvinets alkoholhalt städerna komma att förtjena eller icke, än om genom nedsättningen något kan vinnas för drinkarne i sanitärt hänseende.

I en motion, af herr Wieselgren, som väcktes den 25 januari i år, upp-lyser motionären angående alkoholhalten i de olika ländernas bränvin, att i Ryssland är den lagstadgade alkoholmängden 40 procent, och i Finland, som länge med stöd af vårt föredöme haft den bestämd till 46 procent, har den numera i enlighet med 1885 års landtdags beslut blifvit ned-satt till 40 procent. I de länder, der procentmängden af alkohol icke utgör föremål för lagbestämmelse, är, så vidt motionären visste, det i handeln vanligen förekommande bränvinet öfverallt af lägre alkohol-styrka än vårt; i det norska bestiger den sig till 37—39 procent, i det danska till omkring 40 procent; i Holland och flere tyska stater upp-går alkoholhalten i det "curanta" bränvinet i allmänhet till blott om-kring 35 procent.

Det finnes således icke något land i Europa, som har så starkt bränvin som Sverige. Då man härtill lägger, att alkoholhalten är bestämd genom lag, icke genom bruket eller vanan, kan man icke finna detta förhållande vara annat än rent af orimligt. Det må vara huru det vill med den form, i hvilken det föreliggande förslaget fram-kommit; må vara, att den är mindre lämplig; det föreligger emeller-tid till behandling. Då herrarne emellertid säkert anse mig jäfvig att yttra mig i denna fråga, efter som jag icke visat mig vara någon vän till bränvinet i någon form, ber jag att få uppläsa ett anförande af en person, som äfven här bör hafva auktoritet, nemligen ordföran-den i medicinalstyrelsen, generaldirektör Almén. Vid den diskussion, som år 1885 förekom i alkoholfrågan vid första allmänna läkaremötet i Jönköping, yttrade han:

"Äfven på lagstiftningens väg torde åtskilligt kunna göras för att motverka missbruket af bränvin. Statens omsorg för eller rättare förmynderskap öfver den enskilde fördrages ej gerna på andra områ-den, men går beträffande bränvinshandeln onekligen längre än nödigt är, då den *förbjuder* försäljning eller utskänkning af bränvin under 46—49 volymprocent. Det är ingalunda endast spirituosans mycken-het, utan äfven och framrör allt dess styrka eller relativa halt af alkohol, som är bestämmande för dess inverkan på helsan. En sup af 2 kbt. eller 52 kbcm. bränvin af 49 procent, innehållande alltså 25,5 kbcm. alkohol, förtärd då magen är tom eller på fa-stande mage, hvilket daglönaren icke sällan brukar, då han sak-nande familjehem nödgas i ruskigt väder gå till sitt arbete utan att dessförinnan få någon föda, förorsakar vid förnyadt bruk icke sällan en ohjplig magkatarr med ty åtföljande oförmåga att nöjak-tigt smälta maten. Arbetarens helsa lider då ingalunda af den anförda myckenheten alkohol i och för sig, men väl af den koncentrerade form, hvari alkoholen förtäres och hvarigenom den får tillfälle att under en längre tid inverka omedelbart på den tomta magsäckens slemhinna."

Han säger vidare längre fram i anförandet: "upphäfves den på missförstådt nit för köparens bästa grundade föreskriften, att bränvin

ej må utskänkas svagare än af 46—49 volymprocent alkohol, och det i stället tillåtes att sälja bränvin liksom annat vin efter säljarens godtycke och kundernas smak, så kunde man hoppas, att säljarens egen nytta eller vinning skulle förmå honom att småningom och på ett för kunderna knappast märkbart sätt nedsätta bränvinets styrka, hvilket i längden icke skulle skada, men väl gagna dessa.“

Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)

Jag tror, såsom jag yttrade i frågan här om dagen, att ur nykterhetens synpunkt har denna sak icke synnerlig betydelse, men i sanitärt afseende har den en ganska stor betydelse. Om bränvinet vore svagare, än det nu är, skulle det hvad helsan beträffar icke medföra samma följder, som nyss antyddes. Derfor anser jag också, att det icke är på sin plats att, såsom nu sker, *tvunga* folket att supa starkt bränvin.

Jag ber att få yrka bifall till bevillningsutskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *O. Melin, Dahl, Wijkander, J. G. Siljeström, Darin, Stockenberg, Olsson* i Ornakärr, *Nilsson* i Skärhus, *Bondeson, Eriksson* i Ahlberga, *Beckman, Hammarlund, Broström, Gumælius, Tysk, Waldenström* och *Nydahl*.

Herr Westerberg: Jag har icke mycket att tillägga till hvad den nästföregående talaren yttrat beträffande bränvinets verkningar i sanitärt hänseende. Alkoholens verkningar kunna betraktas från två synpunkter; först dess allmänna verkan på hela organismen och så dess lokala verkan på magsäcken. Till den allmänna verkan höra de primära sjukdomarne i första hand, ruset och dess följder, samt de mera sekundära, såsom delirium tremens och den kroniska alkoholsjukdomen. Men dess lokala verkan torde icke vara mindre förderflig. Den retande verkan, som spriten utöfvar på magsäcken, höjes i samma mån som alkoholens styrka, så att spriten vid 80 eller 85 grader kan bränna hål på magsäckens slemhinna och åstadkomma de svåraste inre skador. Minskas alkoholhalten, så minskas äfven bränvinets skadliga verkan. Det har således icke obetydligt inflytande, om alkoholhalten sänkes med några procent, och ju mer den sänkes, desto bättre. Bränvinet utöfvar derjemte den skadligaste verkan, om det förtäres på fastande mage, hvilket är vanligt bland dem, som äro hemfallna under alkoholens bruk.

Det är en gammal erfarenhet, att vin icke på långt när åstadkommer så skadliga verkningar som bränvinet, och detta beror derpå att vinet innehåller en särskild art af alkohol samt i synnerhet derpå, att vinet är betydligt svagare i afseende på alkoholhalten än bränvinet. Den vanliga magkatarren, som oftast uppstår hos drinkare, medför åtskilliga farliga följder, som jag dock nu icke vill beröra.

Jag vill inskränka mig till att på grund af hvad jag nu anfört yrka bifall till utskottets förmedlingsförslag.

Herr *Andersson* i Hasselbol instämde med herr Westerberg.

Herr Lundberg: Enligt hvad jag yttrade, då frågan förra gången förevar till behandling i kammaren, anser jag visserligen, att gil-

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)*

tiga skäl saknas för stadgandet utaf en så hög styrka, som för bränvin, hvilket vid minuthandel eller utskänkning afyttras, varit eller är föreskrifven. Men då bevillningsutskottet icke heller nu vid afgifvande af förnyadt förslag funnit skäl att göra rättelse i uppenbara misstag, som i denna paragraf förefinnas, derutinnan att orden "minutering eller utskänkning" begagnas i stället för "minuthandel eller utskänkning", anser jag mig, helst vid det skick, hvori frågan kommit, och på grund derjemte af hvad herr Rydin anført, böra instämma i hans yrkande.

Herr Björkman: Enär jag yttrade mig förra gången denna fråga var före, så hade jag icke tänkt att begära ordet denna gång. Men jag gjorde det med anledning af ett yttrande, som faldes af min granne till höger, och vill då begagna mig af tillfället för att säga, att jag till alla delar instämmer med herr Wretlind. Min granne, J. P. Nilsson i Kägglå, sade att han aldrig hört någon människa säga att bränvin vore för starkt. Men det måtte vara ett misstag. Ty om han noga frågade derefter, skulle han träffa hundratals, ja tusentals människor, af hvilka han finge höra det omdömet. Men kanske det förhåller sig med bränvin på samma sätt som med cigarrer. Till en början väcka de vänjelse, men den som är gammal rökare finner ingen cigarr stark nog. Så måtte det, som sagdt, vara förhållandet med bränvinet. När suparen hållit på länge, är strupen så genomdränkt af spriten, att ingenting är starkt nog, och kanske äfven om bränvinet hölle 50 procent, det icke skulle vara vissa personer för starkt. Men barn eller personer som icke förut druckit bränvin skola finna bränvin om 35 procent vara mycket starkt. Jag vill derfor fästa hans uppmärksamhet på, att i fall han vill taga reda på förhållandet och tänka deröfver, skall han möjligtvis komma till ett annat resultat; han skall finna många, som beklaga sig och äro förtviflade öfver den ställning, i hvilken de starka spritdryckerna försatt dem. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: Jag vill börja med att säga herr Wretlind, att det finnes nog de, som äro lika varma nykterhetsvänner som han, ehuru de icke såsom han vilja gå till några öfverdrifter. Men jag tror att om man vill gå till några öfverdrifter, så skall man säkrast och bäst samt äfven fortast vinna målet.

Jag har redan uttalat min tanke om sjelfva frågan förra gången den var före, och den ståndpunkt jag då hade till henne, den har jag fortfarande. Jag finner det vara synnerligen egendomligt med detta förslag, som nu föreligger. Ingen kongl. proposition och ingen motion har väckts, som gifvit anledning att upptaga denna fråga. Den måtte således vara af synnerligt stor vikt, då bevillningsutskottet så envist framhärdat med att få densamma af Riksdagen antagen. För min del kan jag dock icke finna detta vara förhållandet, så vidt man icke vill gå ett visst intresse till mötes, nemligen bränvinsbolagens. Jag finner det dessutom synnerligen anmärkningsvärdt, att bevillningsutskottet ansett sig kunna sammanjemka ett förslag, som, förra gången det här

behandlades, blef besvaradt med rent afslag. Det är nemligen icke så, som herr Rydin säger, att det nu föreliggande förslaget är ett förslag, till hvilket bevillningsutskottet tagit initiativet, utan utskottet säger sjelft rent ut, att det är en sammanjemkning mellan båda kammarnes beslut, och det är denna sammanjemkning, som jag finner mycket märkvärdig. Om det icke är rent af grundlagsvidrigt, så ställer det sig så nära gränsen dertill, att det förefaller mig som om bevillningsutskottet bort väl akta sig för att komma fram med ett sådant förslag. Jag vill fästa uppmärksamheten på att det förslag, som bevillningsutskottet förra gången framlade, innehöll den bestämmelsen, att procenthalten borde nedsättas till 40 procent i stället för den nuvarande styrkan om 46 procent. Detta förslag afslogs ju utan votering af denna kammare. Men hvad gör nu bevillningsutskottet? Jo det framlägger förslaget på nytt endast med den lilla ändring, att styrkan skall fastställas till 41 procent, d. v. s. en skilnad af en procent mot gamla förslaget. Jag trodde att bevillningsutskottets ledamöter, synnerligast från Andra Kammaren, icke skulle förutsätta att kammaren skall vara så vankelmodig, att den den ena dagen står enhällig i ett beslut, och den andra dagen antager hvad den förra dagen afslagit. Landet skulle säkerligen få en mycket egendomlig uppfattning om en kammare, som handlade på sådant sätt. Det skulle nästan kunna se ut som om det varit denna ena procent, som gjort kammaren yr i hufvudet. Lyckligtvis tror jag icke att förhållandet är så, utan att kammaren skall blifva vid det beslut, som den en gång fattat.

Jag anhåller om afslag å bevillningsutskottets jemkningsförslag, därför att jag anser att det hvarken är så nyttigt eller nödvändigt att det bör bifallas.

Med herr vice talmannen förenade sig herr *Carlsson* i Fogelhem.

Herr *Ahlström*: Ehuru bevillningsutskottet väl visste, att en förnyad behandling af denna fråga, som utskottet med begagnande af sin egen initiativrätt uti ett föregående betänkande framlagt till Riksdagens pröfning, skulle vara för en stor del af denna kammares ledamöter obehaglig, har utskottet likväl icke velat undandraga sig att, efter den behandling, som det nämnda betänkandet erhållit i Första Kammaren, ännu en gång göra frågan till föremål för denna kammares pröfning.

Utskottet har klandrats därför, att det sökt sammanjemka de båda stridiga beslut, som fattades af kamrarna. För så vidt någon sammanjemkning kan ega rum, är det dock ett utskotts grundlagsenliga pligt att företaga en sådan. Här har man emellertid förmenat, att ingen sammanjemkning skulle kunna ifrågakomma, därför att den ena kammarens beslut varit ett rent afslag på utskottets förslag. Jag medgifver att detta skäl skulle ega sin fullkomliga rigtighet, derest det vore fråga om att införa i lagen en derstädes förut icke befintlig bestämmelse, eller om borttagande af en i lagen gifven sådan. Men då der förut finnes en bestämmelse, som säger att bränvin vid försäljning icke får hålla en mindre procenthalt än det och det siffer-

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)*

Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)

talet — 46 procent — och fråga nu endast är om en ändring i detta siffertal, så har utskottet, sedan Första Kammaren ansett sig grundlagsenligt kunna fatta beslut om en siffra, gående under det procenttal, som utskottet för Riksdagen föreslagit, haft skäl att finna just Första Kammarens beslut innebära en maning att söka åstadkomma en sammanjemkning. Om lagligheten af Första Kammarens beslut har utskottet icke gerna kunnat ingå i någon pröfning.

När utskottet nu har framlagt ett sådant sammanjemkningsförslag, så — derest kammaren ville bifalla frågan i hufvudsaken, om den än hade betänkligheter i afseende på formen — återstode ju alltid den möjlighet, som af den förste talaren påpekades, att betrakta förslaget som en ny framställning af bevillningsutskottet. Härtill skulle kammaren mycket väl vara berättigad.

Hvad sjelfva hufvudfrågan beträffar, så har af flere talare blifvit med så tydliga skäl ådagalagd, hvarför det icke kan vara rimligt utan fast mer synnerligen skadligt att förbjuda möjligheten för dem, som vilja använda bränvin af en lägre procenthalt, att få sådant, att jag icke kan finna annat, än att det framställda förslaget förtjenar allt afseende. Det har nu vid den företagna sammanjemkningsåtgärden kommit att inträffa, att procenten föreslagits att stanna vid en något högre siffra än utskottet förut föreslog; och äfven deri torde kammaren finna en liten anledning att frångå sitt förra beslut. Då det synes mig orimligt att bibehålla en bestämmelse, sådan som den hittills i lagen innefattade, om en lägsta alkoholhalt af 46 procent, ett tal högre än som torde finnas i något annat lands lagstiftning i ämnet, så skall jag anhålla att få yrka bifall till det nu föreliggande sammanjemkningsförslaget.

Herrar *Anjou*, *Hammarberg* och *Nilsson* i Vrängebol instämde i detta yttrande.

Herr Jonsson i Fröstorp: Herr talman, mine herrar! Jag har icke begärt ordet för att ingå i undersökning, om det föreliggande förslaget kan vara i nykterhetens intresse eller huruvida det tillkommit för att städernas bränvinsbolag skola förtjena mera på att sälja vatten i stället för bränvin. Då jag begärde ordet, hade icke herr vice talmannen yttrat sig; men sedan detta nu skett, har jag intet annat att tillägga till hvad han sade, än att jag anser att en fråga, sådan som denna, icke gerna kan blifva föremål för sammanjemkning.

Under de 20 riksdagar jag varit med, har jag aldrig sett något som helst sammanjemkningsförslag så besynnerligt som det föreliggande. Jag tror att bevillningsutskottet icke gerna kan sammanjemka beslut, då den ena kammaren bifallit ett förslag med en eller annan förändring och den andra kammaren rent afslagit detsamma. Att sammanjemka rent afslag och ett ändringsförslag lär väl svärligen gå för sig. På grund af 64 § riksdagsordningen är ett sådant betänkande, som det föreliggande, grundlagsvidrigt, och jag vågar därför hoppas att kammaren skall afslå detsamma, hvarom jag hos herr talmannen anhåller om proposition.

Herr Rydin: Herr talman, mine herrar! Jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå, att kammaren vid ett föregående tillfälle afgjort saken i realiteten genom att besluta att bibehålla alkoholhalten i bränvin vid den minimiprocent, som lagen för närvarande bestämmer. Nu är frågan om man skulle frångå detta en gång fattade beslut genom att ingå på bevillningsutskottets sammanjemkningsförslag. De skäl, som nu anföres emot att vidtaga en förändring i bränvinets procenthalt, hafva anförts förut, och de må gälla hvad de kunna. Men sedan kammaren en gång beslutat rent afslag å utskottets hemställan, anser jag betänkligt att antaga ett förslag, som af utskottet sjelft förklarats vara ett sammanjemkningsförslag och från denna synpunkt måste anses grundlagsvidrigt, ehuru jag icke vill bestrida, att det i och för sig kunde vara lämpligt att nedsätta bränvinets procenthalt.

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)*

En ärad ledamot af kammaren har sagt, att det skulle vara för kammarens ledamöter obehagligt att nu å nyo behandla denna fråga. Jag anser det hvarken vara behagligt eller obehagligt, utan jag väster mig blott vid det principiellt origtiga uti att antaga ett sådant sammanjemkningsförslag som detta. Huruvida förslaget skulle medföra en nyttig eller skadlig verkan, vill jag icke heller inlåta mig på, ty det är icke utredt, och den frågan föreligger i sjelfva verket icke nu. Hvad som nu föreligger är, huruvida en sammanjemkning bör ega rum, huruvida man bör antaga Första Kammarens beslut eller icke. Om det är obehagligt eller icke är en sak för sig.

Jag har blott velat fästa uppmärksamheten på denna omständighet, för att förekomma, att den debatt angående frågans realitet, som egde rum redan då förslaget första gången förevar till behandling, nu skulle upprepas.

Häruti instämde herrar *Winkrans, Thestrup, Grafström* och *Peter-son* i Hasselstad.

Herr Jansson i Krakerud: Jag ber att få instämma i hvad bevillningsutskottets vice ordförande nyss anført. Jag gör det så mycket hellre, som jag anser det oegentligt, för att icke säga orättvist, att först lagstadga om, att bränvin skall innehålla 46 procent alkohol, och sedan inrätta krogar och bötfälla folk för att de blifva fulla af detta 46-gradiga bränvin. Detta synes mig vara ungefär detsamma som om en fiskare, som fått en fisk, skulle pina honom därför, att han låtit fånga sig. Om man skall bibehålla bränvinets styrka till 46 grader, så bör man enligt min tanke taga bort bötesbestämmelserna för fylleri, så att folk icke behöfver plikta, om de blifvit druckna af detta 46-gradiga bränvin, då det ju beror på lagstiftningsmagten, att denna styrka skall bibehållas. Jag tror, att om man kunde nedsätta alkoholhalten till 41 procent, så skulle mången fattig, som är uthungrad och får sig en sup, möjligen undgå att blifva straffad, ty det kan vara möjligt att han icke blefve drucken, om bränvinet innehölle blott 41 procent alkohol. Från denna synpunkt anhåller jag att få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande.

Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)

Herr Nilsson i Kägglå: Jag vill icke inlåta mig i tvist om, huruvida bevillningsutskottets förslag är rätt eller icke rätt. Men då man vill påstå, att det är affattadt i nykterhetens intresse, så är detta en åsigt, som jag icke kan förstå. Kan någon verkligen tro, att alkoholhaltens nedsättning från 46 till 41 procent skulle minska supningen? Det tror åtminstone icke jag, utan enligt min tanke kommer man då att supas så mycket mer.

Herr Wretlind gjorde mig en kompliment för hvad jag utträttat i nykterhetens intresse, då det var fråga om att inskränka krogrörelsen under söndagarne i städerna. Det förslaget gick icke då igenom, men skulle samma fråga ännu en gång komma fram, så skall jag nog så långt jag förmår söka bidra till dess lyckliga lösning.

Herrar Westerberg och Wretlind hafva framhållit, att bränvin skulle vara skadligt för matsmältningsorganerna; men hvad det beträffar, så har jag hört andra läkare säga motsatsen. Skall något göras i nykterhetens intresse, så skall det ske på annat sätt än det nu ifrågavarande, ty icke kan detta förslag i något afseende befrämja nykterheten. Ett sådant förslag deremot, som t. ex. det som väckts i denna kammare, att efter 20 år helt och hållet förbjuda all bränvinstillverkning, är enligt min tanke ett steg framåt i nykterhetens intresse; ty är bränvinet så demoraliserande, som allmänt påstås, så måste man gripa det onda vid roten.

En annan sak vill jag äfven vidröra, ehuru den icke finnes omnämnd i utskottets förslag, men som kan hafva att skaffa med nykterhetens befrämjande. Man skulle ju, såvidt jag förstår, kunna ställa så till, att ingen hade någon förtjenst på försäljning af bränvin, utan att all bränvinsskatt, såväl tillverkningskatten som försäljningskatten, ginge till statsverket. Då skulle icke bränvinsbolagen förtjena så mycket som för närvarande. Men så länge vår lagstiftning är sådan, att städerna hafva så stor förtjenst på bränvinsförsäljningen som nu, så kan jag icke vara med om någon förändring, som ännu mer skulle öka denna deras förtjenst.

Hvad beträffar herr Björkmans yttrande, att han hört många tala om att bränvinet är för starkt, får jag säga, att jag för min del aldrig hört någon klaga deröfver.

Jag yrkar fortfarande afslag å utskottets förslag.

Herr Joh. Ohlsson: Bland de skäl, som voro bestämmande, då bränvinets alkoholhalt fastställdes till 46 procent, torde äfven varit det att, innan man förstod konsten att rena bränvin, detta blef osmakligt, om det hade lägre styrka. Detta skäl har nu försvunnit, sedan man kan göra bränvin absolut rent. Finkelsmaken träder nu icke fram, om man gör bränvin än så svagt. Således finnes det ur den synpunkten ingenting, som hindrar att nedsätta den lagbestämda styrkan; och då nu en allmän önskan uttalas i den rigtningen, tycker jag att man kan gå in på det förevarande förslaget. Det skadar icke konsumenterna; ty de, som vilja hafva starkt bränvin, äro nog i tillfälle att få sådant. Det finnes, som vi veta, för närvarande 49-procentigt bränvin och äfven 54-procentigt under namn af konjak. De, som

förtära dylikt starkare bränvin, blanda merendels upp det genom att efteråt förtära vatten eller svagdricka, hvilket bevisar, att de känna på sig, att bränvinet är för starkt.

Icke skadar heller den föreslagna åtgärden bränvinstillverkarne. Den kommer nemligen icke, säga de sjelfva, att på något vis befordra nykterheten, ty ju svagare bränvinet blir, desto mer kommer det att förtäras deraf.

Men, säger man, krögerne skulle få större vinst. Jag kan icke förstå det; ty det är klart att de ej kunna taga betaldt för starkare bränvin, än de verkligen lemna, ehuru man naturligtvis får betala mera för starkare bränvin än för svagare, således mera för 46-procentigt än för 41-procentigt, om det nu blir den lagbestämda alkoholhalten; likasom det är dyrare att supa 49-gradigt än 46-gradigt bränvin. Jag kan således icke heller finna, att krögerne skulle få någon fördel af den nu föreslagna bestämmelsen.

Då således ingen komme att lida skada, om denna bestämmelse blefve lag, och då en ganska allmän önskan uttalat sig i den riktningen, så kommer jag att yrka bifall till utskottets förslag, allrahelst som bevillningsutskottets rätt att framställa förslaget synes mig alldeles obestriddlig.

Herr Lovén: Jag ämnar icke ingå uti någon vidlyftig utredning af frågan, utan vill endast anhålla att få till protokollet antecknadt, det jag af rent sanitära skäl kommer att biträda utskottets förslag.

Jag tror mig uttala en sanning, när jag säger, att de flesta praktiserande läkare i vårt land iakttagit, hurusom det i allmänt bruk varande bränvinet just i följd af dess höga alkoholhalt verkat menligt på helsan och åstadkommit många lokala sjukdomar, icke blott genom bränvinets egenskap af rusdryck, utan speciellt i följd af alkoholens starkt retande inverkan på flera af kroppens viktigaste organ.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herrar *Johansson* i Stockholm, *Nyström*, *Söderblom* och *Nordenfelt* förenade sig med herr Lovén.

Herr *Sjöberg* i Stockholm; Jag vill icke inlåta mig på den för mig främmande frågan om den procent af styrka, hvartill bränvin minst bör uppgå för att vid minuterung eller utskänkning få hållas till salu, utan endast hålla mig till den styrka, som jag anser ligga i den svenska grundlagen, för så vidt den på förevarande är tillämplig. Med åberopande af hvad herr vice talmannen redan yttrat, anser nemligen äfven jag denna fråga, sådan den nu blifvit framställd, stå på gränsen af, att proposition derå skulle kunna af talmannen vägras. Då sålunda denna fråga redan blifvit hufvudsakligen förkastad i denna kammare, så borde bevillningsutskottet enligt min uppfattning icke hafva gjort ett försök till sammanjemkning af kamrarnes i afseende derå fattade olika beslut. Jag yrkar därför afslag å utskottets hemställan.

I herr *Sjöbergs* anförande instämde herrar *Jonsson* i Hof, *Pehrson* i Törneryd och *Hansson* i Solberga.

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å bränvin.
(Forts.)*

*Angående
nedsättning i
minimi-
procenthalten
å brännvin.
(Forts.)*

Herr Persson i Mörarp: Jag ber endast att på det af herr Sjöberg anförda skäl få instämman icke allenast i hans yttrande utan äfven i hans yrkande.

Härmed var öfverläggningen slutad. Med upptagande af de gjorda yrkandena, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma. Herr talmannen förklarade sig anse den förra propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, skedde nu uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i utlåtandet n:o 11,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har kammaren afslagit nämnda hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning verkställd, visade 80 ja men 110 nej; och hade kammaren alltså afslagit utskottets hemställan.

§ 10.

Föredrogos, hvar efter annat, och biföllos lagutskottets utlåtanden n:o 23, i anledning af väckt motion om ändring i § 144 i konkurslagen den 18 september 1862, och n:o 24, i anledning af kammarens återremiss af det i utskottets utlåtande n:o 9 afgifna förslag till lag angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen om lagfart å fång till fast egendom den 16 juni 1867.

§ 11.

Likaledes biföllos Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6, (i samlingen n:o 15), i anledning af väckt motion om tillägg till kongl kungörelsen, huru lagfarts- och inteckningsböcker skola inrättas och föras, den 14 september 1875, och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas Första Kammaren.

§ 12.

Företogs handläggning af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 9, i anledning af väckta motioner rörande ändring i 14 § riksdagsordningen.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Sedan ledamoten af Andra Kammaren herr *R. Gustafsson* i afgifven motion, n:o 63, föreslagit "att Riksdagen för sin del måtte besluta en förändring i riksdagsordningens § 14 sålunda, att ur denna paragraf uteslutas bestämmelserna om en viss förmögenhets innehafvande eller en viss beviljnings erläggande, och att alltså paragrafen må erhålla följande lydelse: "Valrätt tillkommer inom den kommun, der han bosatt är, en hvar i kommunens allmänna angelägenheter röstberättigad man" hemställde utskottet under förevarande punkt, att motionen icke måtte bifallas.

*Rörande ändring i 14 §
Riksdagsordningen.*

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Gustafsson: När frågan om Helgeandsholmen var afgjord här i går afton, hörde jag af några af denna kammars ledamöter det yttrande, att nu Gud ske lof äro de stora ärendena afgjorda och blott småärenden återstå. För min del är jag af en annan uppfattning af det ärende som nu föreligger. Det är ett af de största ärenden som förekommit på Riksdagens föredragningslista under denna session. Man har sagt mig, när jag i början af denna riksdag väckte denna motion, att jag borde hafva inväntat Kongl. Maj:ts proposition i ämnet. Jag kan icke förstå, hur man kan så resonnera; ty det är ju icke Kongl. Maj:t som begärt utredning i frågan, utan den begärdes af Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t. Och då är ju en gifven logisk följd, att, när denna utredning är verkställd, skall Riksdagen uttala sig i frågan och icke vänta på Kongl. Maj:t. Nu säger konstitutionsutskottet att man bör vänta ytterligare, i ty att af utredningen endast föreligger första delen. Mot det påståendet måste jag inlägga min protest. Jag tviflar icke på utskottets sanningskärlek, men jag vågar säga att utskottet icke kommit fram med hela sanningen. Utskottet skulle hafva lärt känna sanningen, om utskottet läst det svar valstatistiken lemnat. Riksdagen begärde af Kongl. Maj:t en statistisk utredning af "antalet personer inom hvar och en af de i § 14 riksdagsordningen angifna tre särskilda klasser, som dels redan ega valrätt till Andra Kammaren, dels skulle erhålla sådan genom större eller mindre nedflyttning af de i nämnda § föreskrifna gränserna för denna rätt."

Det var detta, som Riksdagen begärt i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t. Och hvad innehåller väl nu den af statistiska byrån lemnade utredningen? Jo, som vi sjelfva kunna se af byråns yttrande, att byrån dermed öfverlemnar den af Riksdagen begärda utredningen om de röstberättigades antal i landet derest, strecket borttages. Detta är det *fullständiga* svaret på Riksdagens begäran om utredning. Den väntade senare delen af utredningen om de olika yrken, som syssel-

Rörande ändring i 14 §
Riksdagsordningen.
(Forts.)

sätta dem, hvilka under denna förutsättning skulle blifva röstberättigade, är ett öfverloppsarbete, som byrån lemnar på köpet — en utredning som dock icke kan inverka på frågan om huru stort de röstberättigades antal i sin helhet skulle blifva, det måste väl hvar och en medgifva. Om det är prester eller kyrkobetjente, mjölnare eller fabrikanter eller hvilket annat yrke som helst, hvars idkare finge rösträtt, det kan icke inverka på saken.

Jag har från olika delar af landet fått mottaga en hel mängd adresser, t. ex. från Karlshamn, Karlskrona, Linköping m. fl. andra orter, men jag skall icke upptaga tiden med att uppläsa dem, ty de äro, såsom antydt, för många. Men så mycket vill jag dock nämna, att man från alla håll säger, att jag begärt för litet i min motion; att landet fordrar större utsträckning af rösträtten, än den jag ifrågasatt. Men under den tid, jag deltagit i Riksdagens förhandlingar, har jag nogsamtlärt mig inse, att långt gående fordringar hafva föga utsigt till framgång. Detta är orsaken, hvarföre jag icke begärt mera än jag gjort, och att detta icke är för mycket skall jag be att få påpeka genom en kort resumé. Nu är de röstberättigades antal i vårt land 307,000, det vill säga 6 procent af hela befolkningen och 25 procent af till myndig ålder komne män. Hvad jag nu begärt är icke mera än att ytterligare 179,000 personer skulle erhålla rösträtt, således ytterligare 3 procent af hela befolkningen och 14 procent af antalet myndige män. I stället för 6 procent af befolkningen och 25 procent af myndige män skulle det således blifva respektive 9 och 39 procent. Detta kan väl icke anses vara för mycket begärdd. Min ståndpunkt är fortfarande, att allmän rösträtt bör införas. Det håller jag fast vid; men för att nå detta mål är det nödvändigt att taga ett steg i sender. Det är därför jag nu begärt blott detta steg, och jag tror icke att någon skall kunna säga, att jag då begärt för mycket.

Jag har hört, att det på högsta ort skall finnas sympatier för en nedsättning af strecket, men endast till 700 kronor i stället för 800. Jag skall påpeka, hvad det betyder. Till de 307,000 röstberättigade, som nu finnas, skulle då läggas ytterligare 13,000 och till de 6 procent af befolkningen, som nu äro röstberättigade, skulle läggas omkring $\frac{1}{4}$ procent. Herrarne kunna sjelfve finna, att detta är en reform, som nästan stöter på det löjliga. Jag vill nu icke framställa något yrkande helt enkelt därför att jag under debatten om inskränkning i städernas representationsrätt hörde en af landtmannapartiets främste män uttala sina sympatier för att representationen måtte byggas på människovärdet. Jag är således fullkomligt öfvertygad om att från det hållet få ett mäktigt understöd och vill därför höra huru långt den talare, på hvilken jag nu syftar, vill gå. Måhända vill han gå längre än jag, ja, kanske så långt, att jag icke ens kan följa honom. Emellertid väntar jag nu att få höra detta och skall därför icke göra något yrkande, utan låta bero vid utskottets hemställan att invänta den återstående delen af utredningen i frågan.

Herr Gumælius: Som kammaren finner, har jag låtit anteckna mig såsom reservant mot detta betänkande, och jag hade kanske bort

dröja till den siste punkten med att derom yttra några ord. Men då öfverläggning nu uppstått om denna punkt, kan jag lika gärna yttra mig nu som sedermera. Jag och flera medlemmar af utskottet jemte mig hade sympatier för förslaget, men man ansåg tiden nu icke vara inne för en ändrings genomförande. Det skäl, som för mig var bestämmande, var, att en statistisk utredning, som jag visserligen icke varit med om att begära, utan tvärt om i sin tid afstyrkt, nu endast delvis var färdig, hvadan pågående utredning borde fullbordas, och jag ansåg det vara helsosamt för frågans framgång vid riksdagen, att den om möjligt måtte komma från högre ort, och då det, såsom föregående talare hafva antydtt, på grund af uttalanden såväl från tronen som från dess närhet är antagligt, att något sådant bör kunna vara att vänta, så har jag ansett, att, då den tiden icke kan vara långt aflägsen, det är mera skäl att nu iakttaga en lugn förbitan. Jag skall nog akta mig både för att försvara ett kungligt förslag, som ännu icke framkommit, och att bryta stafven öfver detsamma, ty det blir tids nog, när man får se hvad ett sådant förslag innehåller att derom döma. Jag har emellertid velat uttrycka min medkänsla för motionernas syfte och min önskan, att en reform i deras riktning måtte komma till stånd, men också att frågan om vidgning af rösträtten må komma att föreläggas Riksdagen på ett praktiskt sätt, så att hon kan hafva utsigt till framgång. För närvarande vill jag icke göra något yrkande.

Rörande ändring i 14 § Riksdagsordningen.
(Forts.)

Herr Ohlsson i Stockholm: Då någon förändring i det syfte motionärerne önskat nu icke kan ske, eftersom utskottet, på skäl som jag icke vill underkänna, afstyrkt hvarje förändring för närvarande, skall jag icke heller tillåta mig göra något yrkande; men jag begagnar tillfället att uttala den mening att den reform som nu ifrågasatts icke länge lär kunna låta vänta på sig. Det kan väl icke mera försvaras, att det mellan dem, som af sina små inkomster skatta till staten, som af dessa inkomster spara så mycket, att de kunna erlagga sina proportionerliga bidrag till kommunen, skall finnas ett streck, som ställer den ene utom medborgarerätt, under det att den andre har sådan. Denna orättvisa är så mycket större som förhållandena på olika orter äro så olika. Penningvärdet är ju olika på olika håll. En arbetare på landet till exempel kan icke beräkna den inkomst i penningar som en stadsarbetare, men det oakadt bergar han sig lika godt. Följden af strecket kan äfven blifva att medborgarerätten vexlar med konjunkturerna. Så hafva vi till exempel sett här i Stockholm att en hel mängd personer, som haft 800 kronors årlig inkomst och för den skull varit valberättigade, till följd af förändrade konjunkturer fått sina inkomster så nedsatta, att de förlorat denna rätt. Men icke hafva deras medborgarequalifikationer undergått någon förändring genom denna minskning i inkomst. Det kan icke vara rättvist att grundlagen beröfvar dem en rättighet, som de förut haft, derföre att konjunkturerna förändrats.

Mig synes för öfrigt att om man vill göra rättvisa, om man vill att hela folket skall hafva fullt förtroende för representationen, måste

Rörande ändring i 14 §
Riksdags-
ordningen.
(Forts.)

man åtminstone gå så långt som motionärerna föreslagit. Nu torde man dock icke kunna göra annat än intaga en afvaktande ställning för att se hvad höga vederbörande ämna göra.

Häruti instämde herr *Ericsson* i Stockholm.

Herr *Ruhlin* yttrade: Om också icke nu något praktiskt resultat i motionens syfte kan åstadkommas, så vill jag dock för min del uttala den tanken, att en sådan reform icke gerna kan låta länge vänta på sig, ty det står för många medborgare utom rättigheten. Att fastläsa dessa rättigheter till den förmögenhetssiffran, som nu stadgas, anser jag icke vara rättvist. Man har förut uttalat tvifvel, huruvida tiden vore inne för denna reform, men ett sådant skäl tror jag icke har någon betydelse med den ökade upplysning, som numera kommer hela folket till del. Icke skyddas man från att illa använda sin rättighet, derigenom att man har förmögenhet. Jag tror, att i de valstrider, som på senare tider utkämpats, personer med förmögenhet och bildning lika mycket kunna missbruka sina rättigheter som någonsin de, hvilka hafva små inkomster och lägre samhällsställning. Jag är öfvertygad om, att folket skall förmå bära den rättighet, som tillkommer det. Som sagdt, då intet i praktiskt hänseende kan minnas, vill jag blott fästa uppmärksamheten på det angelägna i att denna fråga snart löses, så att strecket måtte sänkas och derigenom en stor del af befolkningen i vårt land komma i åtnjutande af sina rättigheter.

Herr *Wretlind* instämde med herr *Ruhlin*.

Vidare anförde:

Herr *Nydahl*: Jag begärde ordet endast för att uttala mina sympatier för syftet med de föreliggande motionerna. Till något resultat kunna de ju icke leda för denna gång, men jag vill uttala min förhoppning att under nästa riksdagsperiod äfven denna fråga skall erhålla en lösning, som är egnad att tillfredsställa, om icke de längst gående anspråken, så åtminstone de mera moderata fordringarna i detta afseende. Det var blott detta jag ville hafva till protokollet anteckadt.

Herr *P. A. Siljeström*: Jag ber att för min del få instämma i de yttranden i fråga om utsträckning af valrätten, som afgifvits af de föregående talarne, och i likhet med dem skall jag äfven afhålla mig från att göra något yrkande vid detta tillfälle, då jag har anledning att tro, att omständigheterna icke äro gynsamma för frågans behandling, särskildt med afseende på det qvalm, som för närvarande råder i följd af sommarvärme eller andra orsaker. Jag vill derföre endast uttala min sympati för förslaget och min förhoppning, att det skall återkomma en annan gång under gynsammare omständigheter.

Med herr Siljeström instämde herrar *Hammarlund, Johansson* i Stockholm, friherre *Stackelberg* och *Söderblom*.

Rörande ändring i 14 § riksdagsordningen.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan.

I *punkten 3*, som härefter föredrogs, hemställde utskottet att en af herr *N. Nilsson* i Skärhus inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 89, jemväl innefattande förslag till ändring i 14 § riksdagsordningen, icke måtte bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr Nilsson i Skärhus: Då flere talare redan yttrat, hvad jag ville säga i denna fråga med afseende på förhoppningarna, att regeringen snart skall taga denna angelägenhet om hand, vill jag nu blott tillkännagifva min ståndpunkt och anledningen, hvarför jag väckt motionen. Jag har gjort detta icke för att skaffa rätt åt mig sjelf eller oss, som äro här, utan åt dem — som icke äro här representerade. Af den nu offentliggjorda rösträttsstatistiken se vi, att ungefär 180,000 medborgare på landet och i städerna sakna rösträtt vid val af riksdagsmän till Andra Kammaren, fast än de äga så kallad kommunal rösträtt. Jag tror icke, att detta är *rättvist*, ej heller att det gagnar vårt land, att alla dessa 180,000 skola förblifva *politiskt omyndiga*. Vi veta, att dessa 180,000 erlægga afgifter till både stat och kommun. Vi veta också, att de äro *mindre bemedlade*, och att skattebördorna därför i allmänhet kännas hårdare för dem än för den *rike*.

Min åsigt är, att en *god* lagstiftning bör sträfva efter att bereda lindring och hjälp åt de *fattige* — en sådan hjälp *kan*, det hoppas jag, delvis beredas dem, om min motion bifalles.

Ungefär *hälften* af de nu politiskt omyndige skulle då erhålla rätt att deltaga i val af riksdagsmän till Andra Kammaren, och man kan med visshet antaga att dessa *mindre bemedlade* skulle vid riksdagsmannaval skänka sin röst åt *män*, som äro *sparsamma* med folkets och statens medel. Derigenom skulle åstadkommas en väl behöflig *opposition* mot beviljandet af allt för *dryga* penninganslag i allmänhet och i synnerhet mot det *otillbörliga ökandet af tjänstemäns löner*. Det är de *fattigare* som mest få erfara, att en *rättvisare proportion mellan löntagares och löngifvares inkomster behöfver* åvägabringas.

Jag tror därför, att lagstiftare handla både *rätt, godt och ädelt*, om de sålunda taga hänsyn jemväl till de skattdragande *fattige* inom vårt land. Sådant vore nog ett af de bästa medlen att motverka den sig utbredande *socialismen*. Mine herrar! Hvad jag önskar är: *Rätt åt alla!!* Jag är fast öfvertygad om, att det är behöfligt och rättvist, att nu stadgade *förmögenhetsvilkor* för valbarhet och valrätt till Andra Kammaren böra *ned sättas* så mycket jag föreslagit. Herr talman, jag skall emellertid nu icke göra något yrkande.

Rörande ändring i 14 § riksdagsordningen.
(Forts.)

Herr Beckman: Jag skall endast med anledning af den förda diskussionen anhålla att få uppläsa några ord, som yttrades af representanten på stockholmsbänken herr Sjöberg, när denna fråga var före vid 1881 års riksdag. Han yttrade bland annat följande: "Vid sådant förhållande synes det mig både klokast och riktigast, det må nu gälla konservativa, liberala eller radikala, att se frågan helt enkelt rakt i ansigtet, om jag så får uttrycka mig, eller med andra ord att taga den med alla dess konsekvenser i allvarligt öfvervägande och söka till lag upphöja den redan af 1810 års konstitutionsutskott uttalade allmänna rättsprincip, att alla svenska medborgare skulle vara berättigade att deltaga i valet af nationens befullmäktigade ombud. En sådan förändring kan göras utan våda, om nemligen den göres i tid."

Jag har endast ansett belysande att erinra om dessa ord utan att för egen del uttala mig och har icke heller något yrkande att framställa.

Herr Andersson i Hasselbol: Jag önskar få till protokollet antecknad min förhoppning om, att Kongl. Maj:t skall till nästa Riksdag framlägga ett förslag till utvidgad rösträtt i ungefär ifrågasvarande motions syfte. Jag anser det nemligen icke vara rättvist, att så många stå under strecket utan att dervid bör göras någonting; och jag vill därför på detta sätt låta min åsigt komma till protokollet.

Vidare yttrades icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 13.

Härefter föredrogs konstitutionsutskottets utlåtande n:o 10, i anledning af väckta motioner rörande ändring i 19 § riksdagsordningen.

I förevarande ämne hade väckts fem särskilda motioner, deraf en inom Första Kammaren af Herr *N. P. Nilsson* (n:o 30) och de återstående fyra inom Andra Kammaren, nemligen af herr *A. W. Ljungman*, n:o 20, herr *Joh. Ohlsson*, n:o 127, herr *A. W. A. Lund*, n:o 80 och herr *E. Hammarlund*, n:o 53.

Utskottet hemställde:

att Riksdagen måtte till hvilande i grundlagsenlig ordning antaga följande förslag till ändring i § 19 riksdagsordningen.

§ 19.

Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast väljas män, som uppnått 25 års ålder samt, enligt 14 §, ega valrätt inom den kommun, eller någon af de kommuner, för hvilka de väljas.

Efter uppläsande häraf yttrade:

Herr Lund: Då utskottet genom framläggande af detta ändringsförslag gått ett steg längre än jag vågat göra i min motion, kan jag så mycket hellre yrka bifall till utskottets förslag.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

I ordningen förekom nu bevillningsutskottets betänkande n:o 14 angående stämpelafgiften.

*Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.*

Punkten 1.

Herr A. M. Lundberg hade i en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 74, föreslagit, bland annat,

att det år 1883 tillkomna stadgande om stämpel med tre kronor för bevis rörande anmälan om idkande af handel eller annat näringsyrke måtte från förordningen angående stämpelafgiften utgå, men hemställde utskottet, att herr Lundbergs förevarande framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Lundberg: Då bevillningsutskottets afstyrkande utaf bifall till min motion grundats på förmodande af föreskrift i anledning af en vid denna riksdag antagen lag angående handelsregister, tyckes det, att utskottet förbisett eller icke fäst uppmärksamhet derå, att jag uti motionen egentligen åsyftat bevis om obemedlade personers anmälan för idkande af handtverk eller annat obetydligare näringsyrke. Men då utskottets tid väl varit mycket upptagen af viktigare frågors behandling under de vexlande eller olika åsigter, som inom utskottet lära varit rådande, så är det nog förklarligt, att min motion icke kunnat riktigare eller närmare uppfattas; och finner jag det därför ändamålslost att nu framställa något yrkande, hvarjemte mig må tillåtas förklara, att jag icke anser mig böra anföra något i anledning deraf, att utskottet under fjerde punkten yttrat det vara oskäligt att "beröfva statsverket" en inkomst af en krona genom särskild stämpel till salubref å utmätningssvis försald fastighet utöfver det stämpelbelopp, hvarmed köpebref i allmänhet skola beläggas.

Herr Huss: Herr vice talman! Då motionären afslutat sitt anförande utan att framställa något yrkande, hade jag gerna kunnat afstå från min afsigt att till bemötande upptaga de anmärkningar, han framställt mot bevillningsutskottets betänkande i den nu föredragna punkten, men då motionären påstått, att utskottet icke förmått bortresonnera de skäl, som ligga till grund för motionen, ber jag att få underkasta dessa skäl en flyktig granskning.

Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.
(Forts.)

Sitt yrkande derom, att bevis rörande anmälan om idkande af handel eller annat näringsyrke bör ur tariffen i stämpelpappersförordningen utgå, bygger motionären på följande trenne skäl. För det första säger motionären, att dylika bevis så sällan förekomma. Då det emellertid är alldeles obestriddigt, att dessa bevis förekomma så snart en anmälan göres, så är detta tillräckligt och kan icke utgöra anledning till föreskriftens borttagande.

Vidare och för det andra anser motionären, att denna föreskrift är närmast att förlikna vid en anmälan om rättigheten att till salu hålla kokadt kaffe m. m., hvilken senare anmälan är befriad från stämpelpapper, då bevis derom utfärdas. Jemförelsen mellan dessa båda rörelser, å ena sidan rättigheten att idka handel eller annat näringsyrke och å andra sidan rätt att till salu hålla kokadt kaffe har inom utskottet utfallit så, att lika obilligt det vore att belägga den senare anmälan med en extra beskattning i form af stämpelavgift, lika billigt vore det att den förra rörelsen underkastades denna obetydliga afgift till staten. Äfven detta andra skälet har icke heller kunnat förmå utskottet att understödja motionärens ändringsförslag.

Slutligen anser motionären, att så beskaffade bevis som de, hvarom här är fråga, kunna ersättas genom diariibevis, och att föreskriften sålunda kan kringås. Då diariibeviset icke är någonting annat än ett bevis derom, att en handling blifvit ingifven, men handelsbeviset skall innehålla uppgift om, att sökanden fullgjort de föreskrifter samt eger de kvalifikationer, som till skyddande af tredje mans rätt äro föreskrifna, har utskottet icke heller åt detta skäl kunnat tillmäta en till ändring i stämpelpappersförordningen föranledande åtgärd, och sålunda ansett sig böra hemställa om afslag å motionen, och anhåller jag, herr vice talman, om bifall till denna utskottets hemställning.

Herr Lundberg: Emot hvad herr Huss anført får jag erinra, att, då han påstår att bevis alltid skall utfärdas, när någon gör anmälan om idkande af näringsyrke, han nog misstager sig. Förordningen om expeditionslösen tolkas nemligen på det sättet, att, när endast en anmälan göres, det är beroende på den anmälände sjelf, om något bevis bör meddelas; och det är visst icke alltid, som sådant bevis begäres. Man är i allmänhet nog så mycket mindre benägen att lösa bevis, som det är belagdt med högre stämpel än förut, jemte stadgad lösen af två kronor. När sålunda en mindre bemedlad person anmäler sig för idkande af ett yrke, vid hvilket han kanske endast ämnar använda en lärgosse såsom biträde, anser han sig icke böra begära ett sådant bevis; och följaktligen går kronan miste om någon afgift. Jag tror ock att ifrågavarande bevis nog äro att jemföra med sådana bevis, som meddelas om anmälan till idkande af försäljning utaf kokadt kaffe och dylika drycker, hvilka bevis skola lemnas af kommunalnämnds ordförande utan lösen eller af länsman eller magistrat emot en lösen af 50 öre. I hög grad vore väl obilligt, om sådana bevis skulle beläggas med en stämpel af 3 kronor, hvilket visst icke torde hafva varit meningen när förordningen utfärdades, såsom utskottet ock

tyckes hafva ansett; och må väl synas, att utskottet äfven i öfverensstämmelse härmed bort finna, att för bevis öfver anmälan om idkande af ett obetydligt handtverk ej heller skulle erfordras en så hög stämpel.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förrordningen.
(Forts.)*

Punkten 2.

Med anledning af i ämnet väckta särskilda förslag, det ena af ledamoten af Första Kammaren herr *C. B. Hasselrot* i motion n:o 20 och det andra af herr *A. M. Lundberg* i hans förenämnda motion, hemställde utskottet under förevarande punkt:

att motionärernas framställningar icke måtte föranleda till någon annan Riksdagens åtgärd, än att Riksdagen beslutar, det rubriken "*protokoll*" uti 3 § af gällande kongl. förordning om stämpelafgiften skall erhålla följande förändrade lydelse:

"Protokoll, hvarigenom — — — — —

„ angående förordnande eller entledigande af nämndeman, stämmingsman, ledamot af egodelningsrätt eller god man vid landtmäteriförrättning, *af god man, syssloman eller rättens ombudsman i konkurs, samt af annan person i afseende å uppteckning eller värd af konkursbo, äfvensom rörande af någon bland dem aflagd föreskrifven ed* ..... *fritt*»

Efter föredragning af punkten begärdes ordet af

Herr Ahlström, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening och nu yttrade: Såsom Kammaren finner, har jag reserverat mig emot utskottets förslag i denna punkt af den anledning, att jag icke ansett någon förändring uti ifrågavarande hänseende vara behöflig. Jag stämmer öfverens med utskottet derutinnan, att någon tvetydighet i förordningens föreskrifter ej förefinnes uti det af motionärerne angifna afseende, detta på grund så väl af det sätt, hvarpå rubriken *förordnande* är affattad och som synes gifva anledning antaga att med *annat* förordnande väsentligast åsyftas sådant, som har samband med embete eller tjänst, t. ex. att utföra en extra tjänsteförrättning, som äfven med afseende å 1881 års komiterades yttrande, hvilket finnes i betänkandet omförmäldt. Men jag har icke kunnat finna, att utskottet bort af motionärernas framställningar taga sig anledning föreslå en sådan förändring som den, hvartill förslag här föreligger. Utskottet har gjort det därför, att utskottet ansett det obilligt, att konkursbon skulle vidkännas stämpelafgift på de särskilda protokoll, hvarigenom god man, syssloman eller rättens ombudsman förordnas, emedan derigenom utdelningen till borgenärerna blefve mindre än eljest. I de flesta fall tror jag dock, att denna stämpelafgift, derest den drabbar konkursboet, är en allt för stor obetydlighet för att

*Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.*
(Forts.)

kunna inverka på utdelningen, och jag ser redan deri en anledning att icke biträda utskottets hemställan. Men det förefinnes äfven ett annat kraftigare skäl att yrka afslag, nemligen att den förteckning å särskilda stämpelfria protokoll angående förordnanden, som är föreslagen att införas i förordningen, icke är fullständig, utan att man kan tänka sig åtskilliga andra slag af protokollsutdrag, som, om förändring skall vidtagas, med lika mycket skäl borde ställas i samma kategori som de här ifrågavarande, såsom för att nämna ett exempel, förordnande af god man för hustru i mål angående boskildnad utan sammanhang med konkurs.

På dessa grunder, i korthet anförda, anhåller jag om afslag å den föreslagna förändringen.

Vidare anförde:

Herr Petersson i Hamra: Jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet på vigten deraf, att protokoll öfver förordnanden jemte entlediganden för nämndemän enligt föreliggande förslag skulle vara befriade från stämpelafgift. Hittills hade de, i motsats emot andra förtroendemän såsom landstings- och riksdagsmän, hvilka äro befriade från lösen, måst lösa protokollsutdrag både vid sitt tillträde till uppdraget och sitt befriande derifrån. Jag anser detta vara dess mera obilligt som nämndemän få tjenstgöra utan ersättning, hvaremot landstingsmän åtnjuta reseersättning och riksdagsmän både ersättning och arfvode. Jag anser därför utskottets förslag vara godt äfven hvad angår befrielse för öfriga i betänkandet omnämnda förtroendemän och yrkar bifall till detsamma.

Herr Ahlström: Jag ber att få fästa den siste talarens uppmärksamhet derpå, att nu icke är fråga om befrielse för nämndemän att erlägga stämpelafgift, ty denna befrielse tillkom redan genom §:ns förändring vid 1886 års riksdag. Den förändring, som här är föreslagen, afser befrielse från stämpel för en del andra förordnanden såsom för gode män i konkurs m. fl. Herr Petersson tycktes äfven anse, att här vore fråga om borttagande af lösen å förordnanden för nämndemän. Derom kan icke heller här vara fråga, då den föreslagna förordningen endast gäller stämpelafgiften.

Herr Huss: Herr talman! I likhet med bevillningsutskottets vice ordförande, som i denna punkt är reservant, har utskottet icke funnit den af motionärerne påpekade otydligheten i stämpelpappersförordningen i fråga om huru vida protokollsutdrag angående förordnande af gode män, sysslomän m. m. i konkurser, böra beläggas med stämpel, vara af beskaffenhet att böra föranleda till den med motionerna åsyftade ändringen i nämnda förordning eller att dylika protokollsutdrag böra från stämpelafgift befrias, men utskottet har icke desto mindre lemnat motionerna sitt understöd, och detta endast och allenast på den grund, att det syntes utskottet orättvist eller åt-

minstone i högsta måtto obilligt att räkna ett konkursbo till föremålen för den särskilda beskattning, som med stämpelpappersförordningen afses, eller, såsom det i utskottets betänkande heter, "det synes utskottet obilligt, att borgenärerna i konkurser skola belastas med gäldandet af stämpel för de protokoll, som innefatta för konkursboets utredning nödiga förordnanden." Är det nu så, att kammaren delar denna utskottets uppfattning, lärer icke heller kammaren underlåta att skänka utskottets förslag sitt understöd.

*Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.
(Forts.)*

Det är visserligen sant, såsom reservanten nyss yttrat, att det finnes åtskilliga med dessa förordnanden jemförliga handlingar, hvilka på lika goda skäl bort undantagas från skyldigheten att beläggas med stämpelpapper, men då utskottet icke haft någon så beskaffad motion till behandling, bör väl icke detta af reservanten anförda förhållande utgöra hinder för bifall till utskottets förslag, hvarå jag framställer yrkande.

Herr *Boström* i Bodbyn instämde med herr *Huss*.

Herr *Lundberg*: Då, såsom i de begge motionerna af herr *Hasselrot* och mig anförts, olika åsikter egt rum i afseende å ifrågasvarande förordnings tillämpning i uppgifna hänseende, föreställer jag mig, att ett förtydligande vore väl behöfligt. Jag har väl om det rigtiga härutinnan varit tveksam och hade till en början samma åsigt angående saken, som bevillningsutskottets vice ordförande nyss framstälde; men sedan jag erfarit, att andra domare tillämpade förordningen på olika sätt, har jag, som ansett att, när tvekan kunde vara befogad, man hellre borde bestämma afgiften för en expedition till ett mindre än till ett större belopp, funnit mig böra utfärda förordnanden rörande förvaltningen af konkursbo utan stämpel. Utskottet har nu och ansett, att så borde vara fallet samt i enlighet dermed hemställt, att förordningen måtte erhålla den föreslagna lydelsen; och då utskottet utom vice ordföranden synes varit enigt om sitt förslag och därför nog förefinnas giltiga skäl, anhåller jag, att samma förslag bifalles. Om från Första Kammaren ankommit under rättelse om dess beslut uti förevarande fråga, torde upplysning derom från talmansbordet kunna erhållas.

Herr *Björkman*: Hade jag vetat, att herr *Huss* begärt ordet före mig, skulle jag icke behöft yttra mig, och jag skall därför nu endast be att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr *Berglöf*: Den föreliggande frågan är af mycket ringa betydelse och just därför anser jag det icke vara skäl att nu vidtaga någon ändring i gällande stämpelförordning. Det är olämpligt att ofta ändra denna författning, ty detta medför osäkerhet vid dess tillämpning. Om det nu gälde någon större summa, kunde man möjligen tänka derpå, men här gäller endast små belopp eller att befria konkursbon från en utgift 8, 10 eller 12 kronor, det är hvad stämpel-

Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.
(Forts.)

afgiften går till. Staten uttager i konkursbo utskylder med förmånsrätt; och detta visar, att staten icke hyser något medlidande med fordringsegarne, utan uttager först och främst de skatter, som honom tillkomma. Dessa kunna vara af stor betydelse och komma sannolikt icke i fråga att efterskänkas, hvadan öfverflödigt torde vara att göra ändring för stämpelafgiften.

Det är af dessa skäl och då man vet att konkursboet hederligt aflönar sysslomännen, gode männen och rättens ombudsman, hvilka taga en betydlig del af boets tillgångar, som jag icke kan finna hvarför staten nu skulle afhända sig dessa inkomster. Derför förenar jag mig i herr Ahlströms yrkande om afslag på utskottets förslag.'

Herr Nilsson i Vrångebol: Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag. Jag tror denna stämpelafgift gerna kunde borttagas, i synnerhet som det finnes många konkursbon, som icke gifva någon utdelning åt fordringsegarne, som då sjelfva få betala staten stämpelafgifterna.

Herr Jonsson i Hof: Då den förändring, som här föreslås, verkligen är af högst ringa betydelse, vill äfven jag ställa mig på deras sida, som yrkat afslag. En förändring, som icke har större vikt än denna, åstadkommer så mycket obehag genom de rubbningar i författningen, som här af blefve en följd, att detta fullkomligt uppväger den nytta, som man genom förändringen afser att vinna; och därför yrkar jag, som sagdt, afslag.

Herr Lundberg: Enligt hvad jag nu erfarit, har Första Kammaren bifallit utskottets förslag; och med särskild anledning deraf, hemställer jag, att äfven Andra Kammaren godkänner förslaget.

Herr Sundberg: Då det nu är fallet, att staten i ett konkursbo, som icke eger några tillgångar, får bekosta de allmänna kungörelserna och sälunda får vidkännas kostnader, vet jag icke hvarför staten i detta fall skulle efterskänka stämpelafgiften. På grund här af yrkar äfven jag afslag å utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren utskottets hemställan.

I *punkten 3*, som här efter föredrogs, hemställde utskottet, att Riksdagen ville på det sätt bifalla en af herr *Hasselrot* i hans ofvan omförmälda motion gjord "framställning", att Riksdagen beslutar, det under rubriken "*protokoll*" uti 3 § af förordningen angående stämpelafgiften efter orden "föreskrifven ed" måtte införas ett nytt moment, så lydande:

"*Protokoll* angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å egendomen i dess helhet icke uppgår till 1,000 kronor ..... *fritt*".

Efter uppläsande af denna utskottets hemställan anförde:

Herr Petersson i Brystorp: Jag erkänner det goda syftet hos utskottets förslag, men jag anser det för knapphändigt. Om jag antager, att ett sterbhus eger en fastighet med 1,000 kronors taxeringsvärde, hvilken skall delas mellan enka och fem barn, så får hvardera barnets fastighetsandel ett taxeringsvärde af 100 kronor, hvarför skall betalas stämpelafgift af omkring 6 kronor. Detta belopp är under sådana förhållanden icke någon obetydlighet för sterbhuset. Jag ber därför få föreslå att åt denna bestämmelse gifves följande lydelse:

“*Protokoll* angående lagfart å fång till fast egendom genom giftorätt eller arf, der taxeringsvärdet å egendomen för en hvar lagfartssökande icke uppgår till 1,000 kronor ..... *fritt*“.

Herr Berglöf: Enahanda är förhållandet med denna punkt som med den föregående, nemligen att den är af ringa betydelse, men kommer att förorsaka mycken olägenhet vid tillämpningen icke blott för domaren, utan äfven för dem, som söka lagfart. Genom kongl. förordningen af den 16 juni 1875 stadgas, att lagfart hädanefter skall sökas inför rätten å ärfd fastighet. De handlingar, som återopas i dessa lagfarter, skola icke stämpelbeläggas, men expeditionen skall skrivas på stämplat papper. Som en sådan expedition i de flesta fall går blott på *ett* ark, så kan man antaga, att detta stämpelpapper på landet går till två kronor och i stad till *en* krona. Om man borttager denna skyldighet, så skulle man sålunda vid lagfart på landsbygden beredas en fördel af två kronor och i stad af *en* krona. Men detta skulle icke gälla alla fastigheter, utan blott dem, som icke uppgå till ett värde af 1,000 kronor. Om denna gräns icke vore bestämd, så skulle jag icke hafva något att erinra mot förslaget, ty då hade det kunnat vara af någon betydelse, men då man bestämmer ett visst värde, så måste man vid lagfartens beviljande hafva reda på fastighetens taxeringsvärde för att veta, om detta öfver- eller understiger 1,000 kronor. Under sådana förhållanden måste domhafvanden i de flesta fall requirera taxeringsbevis för att få taxeringsvärdet utrönt. Ett sådant taxeringsvärde kostar 1 krona 50 öre. För att vid lagfart af fastighet under 1,000 kronors värde få denna vinst, som i stad skulle belöpa sig till en krona och på landet till två kronor, skulle man således underkasta sig en uppoffring af 1 krona 50 öre. En sådan bestämmelse synes mig icke vara rimlig att införa. För fastigheter åter, som öfverstiga 1,000 kronors värde, skulle man härigenom få betala utom karta äfven taxeringsbevis med 1 krona 50 öre. Härigenom skulle denna förändring för sådana fastigheter medföra icke blott ingen fördel, utan en gifven förlust af 1 krona 50 öre. Derför kan det väl icke vara lämpligt att införa en sådan lagförändring, i synnerhet som skillnaden är högst obetydlig. Skulle man taga bort detta stämpelpapper, så vore det konsekvent att taga bort stämpelpapperet äfven för lagfartsbevis, så att den lagfartssökande blefve helt och hållet befriad från stämpelpappersafgift. Men då, såsom förhållandet nu är, kostnaden för stämpelpapper vid lagfart

*Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.
(Forts.)*

Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.
(Forts.)

å landet å fastighet, understigande 1,000 kronors värde skulle genom detta förslag minskas med blott 50 öre samt dylika lagfarter dessutom icke ofta förekomma, så tror jag det är onödigt att belasta stämpelpappersförordningen med denna nya ändring. Om förslaget deremot gäلت all fastighet, så hade jag, som sagdt, gerna yrkat bifall dertill, men nu anser jag mig böra yrka afslag å utskottets förslag.

Herr Björkman: Då jag för min del vill yrka bifall till det förevarande förslaget, så ber jag få nämna att i min ort i 99 fall bland 100, taxeringsvärdet af hvarje sterbhusdelegares andel i ärfd fastighet icke uppgår till 1,000 kronor. Vid sådant förhållande har man trots att den lilla eftergift, hvarom här är fråga, icke skulle innebära någon obillighet. I anledning af den siste talarens yttrande, att på den föreslagna stämpelafgiftens borttagande någon vinst för sterbhusdelegarne ej skulle uppstå, emedan det blefve nödvändigt att lösa taxeringsbevis, så hemställer jag, om det icke äfven på andra ställen tillgår såsom i min ort, att man, för att styrka taxeringsvärdet, företer debetsedel.

Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets föreliggande hemställan.

Herr Fredholm i Stockholm: Jag ber blott att i största korthet få bemöta de anmärkingar, som gjorts emot utskottets betänkande i denna punkt. Den omständigheten, att den befrielse från stämpelafgift, som nu är i fråga, skulle spela en ganska obetydlig roll, är icke något skäl att afslå förslaget. Den må vara obetydlig för statsverket, men den är visserligen icke så obetydlig för den, som befrielsen närmast gäller. Att taxering intill ett tusen kronor blifvit bestämd såsom det högsta fastighetsvärde, hvarför befrielsen gäller, har skett därför, att samma siffra är stadgad i fråga om bouppteckningar, der jemväl befrielse från stämpelafgift åtnjutes, om behållningen icke uppgår till 1,000 kronor. Det skulle hafva varit obeförligt att införa denna förändrade bestämmelse i stämpelpappersförordningen, derest kammaren antagit det väckta förslaget, att sterbhusdelegare skulle få lagfara gemensamt och dermed äfven vinna fördelen af att betala en gemensam stämpelafgift. Men då detta förslag ej lyckades vinna kammarens bifall, har utskottet trots att man på nu föreslagna sätt skulle kunna bereda en afsevärd lindring ått mindre bemedlade.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Olsson* i Kyrkebol.

Vidare anförde:

Herr Nilsson i Vrångebol: På de af motionären och utskottet anförda skäl, ber jag att få anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herr Stormats Mathias Olsson: Då jag för min del äfven biträdt det slut, hvartill utskottet kommit, så ber jag att på de nu af herr Fredholm anförda skäl, hvilka jag ej vill besvära kammaren med att upprepa, få yrka bifall till förevarande förslag.

*Angående
ändringar i
stämpel-
pappers-
förordningen.
(Forts.)*

Herr Börjesson: Jag skall äfven för min del bedja att få instämma i det slut, hvartill utskottet kommit, och detta på de af herr vice ordföranden i bevillningsutskottet framhållna grunder.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det herr tal-
mannen gifvit propositioner å hvart och ett af de yrkanden, som
förekommit, biföll kammaren utskottets hemställan.

Punternas 4 och 5.

Blefvo likaledes bifallna.

Punkten 6.

I sin oftanämnda motion hade herr *A. M. Lundberg* vidare hemställt, huru vida icke stämpelförordningens 10 §, hvarigenom stadgas, att "till köpe- och bytesbref, på grund hvaraf lagfart sökes, bestå kontrahenterna hälften hvardera, om ej annorlunda derom slutadt är", borde i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition vid 1883 års riksdag, från ifrågavarande förordning utgå.

Utskottet hemställde, att herr Lundbergs motion i denna del måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Herr Lundberg begärde ordet och yttrade: När bevillningsutskottet vid denna Riksdag hyst samma åsigt i denna fråga som 1883 års Riksdags bevillningsutskott, har jag icke kunnat förvänta, att min, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts då afgifna förslag till förordning om stämpelpapper, väckta motion om upphäfvande af ett oskäligt stadgande skulle bifallas; och jag skall därför icke nu göra något yrkande i anledning af utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 7.

Lades till handlingarne.

§ 15.

Skedde föredragning af konstitutionsutskottets utlåtande n:o 11 i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändring i 3 § samt 4 § 11 mom. tryckfrihetsförordningen.

*Om ändring i
3 § samt 4 §
11 mom.
tryckfrihets-
förordningen.*

*Om ändring i
3 § samt 4 §
11 mom.
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

I till Riksdagen aflåten proposition hade Kongl. Maj:t föreslagit följande förändrade lydelse af ofvannämnda lagrum:

§ 3.

Under de förutsatta vilkor, att, vid pröfning af en skrift eller ansvaret för densamma, de, på hvilka en sådan pröfning ankomma kan, i fall, som tvetydiga synas, hellre fria än fälla, alltid mera må fästa sin uppmärksamhet på ämnets och tankens, än på uttryckets lagstridighet, på skriftens äsyftning än på framställningssättet, och alltid utan rättighet att, i hvilket fall som helst, draga obestämda slutföljder af uttrycken, skola såsom missbruk af tryckfriheten anses:

1:o Hädelse mot Gud, eller gäckeri af Guds heliga ord eller sakramenten eller af svenska kyrkans eller främmande till offentlig religionsöfning berättigad församlings troslära eller gudstjenst; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

2:o Smädelse mot Konungen eller mot annan person af konungahuset, som åtnjuter konglig eller furstlig värdighet inom riket; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

3:o Smädelse mot riksstyrelse, som i Konungens ställe förer regeringen, eller mot Riksdagen eller dess afdelningar eller utskott; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

4:o Uppmaning till förräderi, som i 8 kap. 1 eller 6 § strafflagen sägs; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

5:o Uppenbarande af hemliga underhandlingar, rådslag eller slut i ärende, derå rikets säkerhet eller rätt mot främmande magt ligger, eller kungörande af handling, som i sådant ärende bör hållas hemlig; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

6:o Smädelse mot främmande stats öfverhufvud eller dess här anställda sändebud; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

7:o Smädelse mot svensk embets- eller tjensteman eller annan innehafvare af allmän befattning inom riket i och för embetet eller befattningen; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

8:o Uppmaning till uppror; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

9:o Uppmaning till våld å person eller egendom; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

10:o Ärekränkning mot enskild person; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

11:o Framställning, som sårar tukt och sedlighet; brottet skall straffas efter allmän lag och skriften konfiskeras;

12:o Lögnaktiga uppgifter eller vrängda framställningar till allmänhetens förvillande; brottet skall straffas med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med ett hundra riksdaler och skriften konfiskeras;

13:o Inbjudning till deltagande i inländskt lotteriföretag, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri; brottet skall straffas med böter

från och med trettiofire riksdaler sexton skillingar till och med ett hundra riksdaler och skriften konfiskeras.

År tryckt skrifts innehåll ej brottsligt, men har genom densamma missförstånd med främmande magt sig yppat, må Konungen kunna förordna, att skriften utan rättegång skall konfiskeras.

Såsom allmän regel gälle, i afseende på konfiskerade skrifter, att något mer af dem ej må af trycket ånyo utgifvas, än det, hvilket domstolen, som sist i målet dömt, icke för brottsligt ansett.

§ 4.

11:o) Finner chefen för justitiedepartementet, att utrikes ifrån inkommen, på främmande språk författad, skrift innehåller något stridande emot 3 § 2, 4, 5, 6, 8, 9, eller 11 mom., åligge honom att, efter tills vidare derå lagd qvarstad, i underdånighet inhemta Kongl. Maj:ts befallning, huruvida skriften bör till föryttrande frigifvas eller under vidare qvarstad förblifva. Till den — — statsmedlen.

Utskottet hemställde emellertid, att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas.

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af herr *M. Hallenborg*; samt af herr *J. Sjöberg* i Stockholm.

Ordet lemnades till

Chefen för kongl. justitiedepartementet, herr statsrådet von *Steyern*, som yttrade: Det kan icke falla mig in att efter den behandling, Kongl. Maj:ts proposition undergått i konstitutionsutskottet, nu hemställa om bifall till denna proposition vare sig i dess helhet eller till någon större del, och det icke blott därför, att utskottet synes hafva varit temligen enigt i sitt afstyrkande utan också af den anledning att betänkan det inkommit så nära Riksdagens slut, att det icke lär vara möjligt att nu åstadkomma någon väsentlig förändring i hvad utskottet tillstyrkt. Men jag anser mig likväl skyldig att fästa denna likasom förut Första Kammarens uppmärksamhet på den oegentlighet eller inkonsequens, som skulle komma att uppstå i lagstiftningen derigenom, att utskottet icke ens ansett sig böra tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition så till vida, att den 3 § i tryckfrihetsförordningen bragts i öfverensstämmelse med den förändrade lydelse, som Riksdagen helt nyss antagit i strafflagen. Denna ändring afsåg dels förändrade straff för de så kallade religionsbrotten och dels införande af en ny paragraf, innehållande bestämmelser om straff för uppmaning till våld å person eller egendom. Hvad religionsbrotten beträffar, är Riksdagens beslut fattadt så, att det icke behöfves någon ändring i tryckfrihetsförordningen, för att de begge lagarne skola komma i öfverensstämmelse med hvarandra i denna punkt. Annorlunda är förhållandet med straffen för uppmaning till våld å person

Om ändring i
3 § samt 4 §
11 mom.
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

eller egendom. Såsom man vet, är icke allt, som strafflagen belägger med straff, derföre straffbart enligt tryckfrihetsförordningen. Denna är nemligen uppställd så, att den uppräknar ett visst antal förbrytelser och förklarar dessa handlingar men inga andra vara straffbara, när de begås i tryckt skrift. Om man derföre för framtiden vill förklara en viss handling straffbar, som förut varit straffri, och derjemte önskar att den skall bestraffas, äfven då den begås i tryckt skrift, så är det icke nog att genom ändring i strafflagen göra denna tillämplig på en sådan handling, utan man måste äfven upptaga den nya förbrytelsen bland de brott, som uppräknas i tryckfrihetsförordningen. Derföre var det ock som Kongl. Maj:t föreslog en sådan lydelse af 3 § 9 mom. tryckfrihetsförordningen, att deri skulle upptagas såsom tryckfrihetsbrott uppmaning till våld mot person eller egendom. Utskottet har icke ens tillstyrkt denna ändring; och följden deraf blir den, att, om någon i handskrift, som utspridas, eller genom uppsläende af skrifna plakat uppmanar till våld å person eller egendom, så blir hans handling straffbar enligt strafflagen, men om han använder det verksammare och farligare medlet för att utsprida en tryckt flygskrift eller uppslä ett tryckt plakat, som innehåller samma uppmaning, då blir han straffri derför, att Riksdagen icke på samma gång den ändrade strafflagen också ändrade tryckfrihetsförordningen. Den ändring i sistnämnde lag, som skulle behöfvast, är mycket lätt verkställd. Man skulle med bibehållande af tryckfrihetsförordningens lydelse i öfrigt endast tillägga några ord i 7 mom. 3 §. Detta moment innehåller, att såsom tryckfrihetsbrott skall anses "uppmaning till myteri eller uppror". Man skulle blott behöfvast lägga till orden "*eller till våld mot person eller egendom*".

Såsom skäl, hvarför detta icke blifvit af utskottet föreslaget, uppgafs under diskussionen i Första Kammaren, att man icke ville ändra tryckfrihetsförordningen förr, än man var säker på, att strafflagen komme att undergå en motsvarande ändring. Visserligen hade, sade man, Kongl. Maj:ts proposition om vissa ändringar i nu gällande strafflag oförändrad antagits af Riksdagen i den del, som rörde uppmaning till våld å person eller egendom, men då Kongl. Maj:ts i samma proposition intagna förslag till straffbestämmelser angående religionsbrott af Riksdagen antagits med vissa förändringar, kunde det vara möjligt, att Kongl. Maj:t icke godkände dessa ändringar och derföre icke sanktionerade lagen. Emellertid har på regeringens vägnar för kammaren förklarats att ändringarne komme att accepteras, och det finnes intet skäl att antaga, det denna förbindelse icke också skall af regeringen honoreras. Och om, mot förmodan, detta icke komme att ske, finnes det mer än en utväg att, äfven om grundlagsförslaget nu förklaras hvilande till nästa Riksdag, förekomma, att tryckfrihetsförordningen ändras på ett sätt, som icke öfverensstämmer med strafflagen. Så snart Riksdagen får künedom om att Kongl. Maj:t ej godkände strafflagsändringen — och detta skall ju enligt grundlagen meddelas nästa Riksdag genom särskild skrifvelse — är Riksdagen i tillfälle att när grundlagsändringen vid samma riksmöte förekommer till definitiv behandling, afslå densamma. Och skulle Riksdagen af förbiseende

underlåta detta, lärer icke en regering, som vägrat sanktion å strafflagsförslaget, sanktionera motsvarande förändring i tryckfrihetsförordningen, hvilken ändring skulle blifva utan all betydelse, om icke strafflagsförslaget godkändes.

Då Första Kammaren återremitterat ärendet i det syfte jag nu omförmålt, hemställer jag att äfven Andra Kammaren måtte fatta samma beslut.

Vidare anförde:

*Om ändring i
3 § samt 4 §
11 mom.
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)*

Herr Sjöberg i Stockholm: Såsom herrarne kunna finna, har jag låtit anteckna mig som reservant mot utskottets förevarande utlåtande. Jag har varit af en annan mening än flertalet inom utskottet bland annat af det skäl, hvilket herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet redan anført, emedan jag anser det vara nödvändigt att åtminstone i det afseende, som af herr statsrådet framhölls, nu åstadkomma en ändring i tryckfrihetslagen, hvilken ändring synes mig vara af den beskaffenhet, att en hvar borde derom vara ense. Äfven andra skäl hafva föranledt min reservation, den jag af bristande tid icke hunnit att skriftligen affatta. Jag framhöll i utskottet, att de anmärkningar, som der framställes mot särskilda delar af Kongl. Maj:ts förslag, borde upptagas i betänkandet för att möjligen kunna vara till någon ledning, då förslag i ämnet framdeles aflåtes till Riksdagen. I följd af den pressning, hvarunder såväl riksdag som utskott nu arbeta, ville man emellertid icke inlåta sig i någon vidlyftig granskning af det Kongl. förslaget, och af denna orsak blef utlåtandet sådant, det nu föreligger. I sak delar jag emellertid utskottets åsigt, att allt, som är brottsligt, när det framställes muntligen eller sprides i handskrift, jemväl bör vara strafbart, när det framträder i tryckt skrift, och därför synes mig det tillägg till § 3 mom. 7 i tryckfrihetsförordningen, som nu blifvit i fråga satt, vara väl grundadt. Jag anser hvad herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet härom anført vara af den vikt, att jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte instämma i medkammarens beslut om ärendets återförvisande till utskottet för att åtminstone i någon mån förebygga hvad jag nyss antydt.

Herr Gumælius: Såsom herrarna finna, är en reservation af en medlem från hvardera kammaren vidfogad betänkandet. Jag, som varit med om öfverläggningen och frågans behandling inom utskottet, fann enigheten der vara så stor, att jag icke trott, att antalet reservationer ens skulle blifvit så stort som det blef. Ehuru ej heller jag var fullt belåten med utskottets förslag, har jag dock icke varit så missbelåten dermed, att jag ansett mig böra afgifva någon reservation deremot. Nog vore det också bra eget, om vi vid denna tid på riksdagen skulle återförvisa ett betänkande af beskaffenhet som det förevarande till utskottet. Det är ju här fråga om att lappa vår gamla tryckfrihetsförordning. Dylik lappning är i allmänhet olämplig och ej minst, då det gäller en sådan lag, och detta äfven då, såsom nu

Om ändring i
3 § samt 4 §
11 mcm.
tryckfrihets-
förordningen.
(Forts.)

blifvit förhållandet, lappen icke mera är så stor, utan af vederbörande ytterligt reducerats. Till senaste Riksdagen, i sistlidne jannari månad, aflät Kongl. Maj:t som bekant en proposition angående ny tryckfrihetslag, betecknad n:o 21 i vederbörande band af riksdagsbihanget. Af dessa samma vidfogadt protokoll, hållet inför Konungen i statsrådet, inhemtas, att herr justitieministern då i fråga om vår tryckfrihetsförordning yttrat, bland annat: "Dess uppställning är synnerligen oredig. Amnena förekomma blandade om hvarandra på ett sätt, som gör uppfattningen svår och tillämpningen i hög grad osäker och vacklande. Sjelfva språket afviker på ett ingalunda lyckligt sätt från de öfriga grundlagarnes och från det i lagstiftningen i allmänhet vedertagna. Det är ej möjligt att i en sådan lag omarbета något eller några af hufvudpartierna, utan att omskrifva hela lagen. Detta är ock hvad som nu i öfverensstämmelse med Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning blifvit verkställt." Sådan åsigt har justitieministern i början af detta år uttalat. Och i harmoni härmed säger utskottet i sitt betänkande: "Beskaffenheten och uppställningen af denna lag är emellertid sådan, att det skulle vara särdeles vanskligt att omarbета någon eller några af dess hufvudsakliga delar, utan att samtidigt underkasta hela lagen en genomgående revision." Således sammanfaller utskottets åsigt med den, som justitieministern i början af året hade. Och om man nu ändock vill taga ihop med en del af tryckfrihetsförordningen, synes det mig besynnerligt att man skulle börja just med förevarande paragraf. Rättare synes mig vara att först bestämma hvad nu för tiden får menas med tryckfrihet, utstaka den rätt, som bör tillkomma det offentliga ordets män; att vidare behandla och afgöra en så vigtig kardinalpunkt, som den mycket öfverklagade jurymannasammansättningen, samt först derefter komma till det spörsmålet, huru den, som i ett eller annat öfverträder förordningens föreskrifter, skall straffas. Och för öfrigt — om man nu vill börja med straffen — är det icke blott den ifrågavarande paragrafen af förordningen, som talar derom. Äfven i andra paragrafer af förordningen talas om straff såsom t. ex. om kvarstad, hvilken jag icke inräknar bland bestraffningsmedlen, eller derom, att offentliggörande i tryck under vissa förhållanden medför dubbel bestraffning mot den eljest för dylika förseelser eller brott vanliga. I dessa med flera delar, der det talas om straff, har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon ändring. Jag för min del anser det icke vara rimligt, att man beslutar om intagande af nya bestämmelser i förevarande paragraf utan att på samma gång taga hänsyn till andra dermed ovillkorligt sammanhängande delar. Dessutom framhölls af juristerna inom utskottet, att tryckfrihetsförordningen jemväl i åtskilliga andra fall än de af herr justitieministern omnämnda, icke heller skulle öfverensstämma med allmänna strafflagen. Från den synpunkten sedt torde åtskilliga andra ändringar behöfva i tryckfrihetsförordningen vidtagas, hvarpå i utskottet fästes uppmärksamhet, ehuru man ansåg det vara för långt lidet att nu genomgå hela denna grundlag och omarbета densamma. Vid sådant förhållande hemställer jag om det kan vara skäl att nu, då Riks-

dagen är så nära sin afslutning, återremittera förslaget. Jag anhåller att kammaren måtte godkänna utskottets förslag.

*Om ändring
i 3 § samt 4
§ 11 mom.
tryckfrihets-
lagen.
(Forts.)*

Häruti instämde herr *Ersson* i Vestlandaholm.

Herr Sam. Johnson: Äfven jag ber få anhålla om bifall till utskottets förslag. I riksdagens så att säga sista timma torde det icke vara mycket skäl att återremittera frågan, som torde kräfvat rätt mycken tid att ånyo behandla. I utskottet uttalade man den åsigt att man ej borde göra något vid tryckfrihetsförordningen, innan det förelåge ett fullständigt förslag till omarbetning af densamma.

Derest ett fullständigt utarbetadt förslag till ny tryckfrihetslag hade framlagts, hade utskottet varit villigt att taga ett sådant förslag under ompröfning. Men som förslaget nu förelåg med endast några smärre ändringar i ett par paragrafer, ansåg utskottet sig icke kunna något dervid åtgöra. Sådant var åtminstone min åsigt, och jag tror äfven de flesta utskottsledamöternas. Man önskade nog, att lagen blefve förbättrad, men man ansåg sig böra invänta förslag från Kongl. Maj:t till lagens omarbetning i dess helhet. På denna grund yrkar jag att kammaren ville godkänna utskottets förslag, sådant det föreligger.

Herr Rydin: Det sorl som höres i kammaren under denna debatt, torde mer än något annat utgöra ett ganska talande skäl för att till utskottet återremittera ärendet, på det att kammaren, när den afgjort andra viktiga förslag, må kunna taga denna lagförändring i förnyadt öfvervägande. På de skäl, som herr justitieministern framlade, anser jag i likhet med honom att den debatt, som för icke längesedan egde rum i fråga om de numera antagna förändringarna i strafflagen, att denna debatt vore afgörande i afseende på angelägenheten att få de här ifrågasvarande målen införda i 3 § af tryckfrihetslagen. Och då detta lämpligen bör kunna ske genom en återremiss, och ärendets återförvisning icke betungar konstitutionsutskottet med mer än ett enda litet sammanträde, på hvilket saken kan klareras och en ganska nödvändig reform i tryckfrihetslagen genomföras, så anhåller jag att få instämna i en föregående talares yrkande om återremiss.

Herr *Östberg* instämde med herr Rydin.

Herr Fredholm i Stockholm: I likhet med utskottet anser jag vanskligt att omarbete någon eller några hufvudsakliga delar af tryckfrihetslagen, utan att samtidigt underkasta hela lagen en välbehöflig revision. Och då detta gäller om de hufvudsakliga delarne af lagen, så måste det gälla i ännu högre grad om mindre hufvudsakliga delar. Dertill kommer, att jag icke anser att det är tillräckligt för att förekomma missbruk af tryckfriheten, att endast stadga, att någon skall straffas; utan minst lika viktigt är att se till att *den brottslige*, och ingen annan, är den, som blir straffad. Men för detta ändamål är det icke nog med att göra endast en förändring i straffbestämmelserna,

Om ändring
i 3 § samt 4
§ 11 mom.
tryckfrihets-
lagen.
(Forts.)

utan man måste äfven då vidtaga förändringar i afseende på ansvarigheten för tryckt skrift och beträffande juryns sammansättning, och derom är nu alls icke fråga.

Det mest tungt vägande af de skäl, som af herr justitieministern anfördes för antagande af detta förslag var, att då kammaren hade bifallit den förändring i strafflagen, som han förelagt Riksdagen till antagande, så vore det också nödvändigt att nu vidtaga en motsvarande förändring jemväl i tryckfrihetsförordningen, emedan i annat fall en uppmaning till våld, som uttalas muntligen eller i en handskrift skulle kunna beläggas med straff samtidigt med att samma uppmaning, om den förekomme i tryckt skrift, skulle vardas straffri. Det vill dock synas mig, som om detta skäl skulle förlora en väsentlig del af sin betydelse, om man får antaga vara fullt riktigt hvad utskottet säger eller "att i Kongl. Maj:ts nu framlagda proposition en annan grundsats gjort sig gällande, i det att förslaget är så affattadt, att i många fall hvad som uttalas muntligen eller i handskrift och enligt strafflagen belagdt med ansvar, varder alldeles straffritt, när det förekommer i en tryckt skrift."

Jag yrkar på denna grund bifall till utskottets hemställan.

Herr Thomasson: Herr talman! Jag skall instämma i yrkandet om återremiss. Den ärade talaren på örebrobanken menade, att det vore ett underligt tillvägagående, att så sent under riksdagen återremittera en fråga till utskottet. Jag hemställer dock, om det icke vore ännu underligare om denna kammare — uppmärksamgjord på ett sådant missförhållande, som det af herr justitieministern påpekade — skulle underlåta att göra hvad på kammaren ankomme, för att få detta missförhållande rättadt, helst när det kan ske på ett så enkelt sätt som han likaledes antydde. Det vore väl icke lämpligt, att vi med öppna ögon låte det passera, att den som muntligen eller i handskrift uppmuntrat till våld å person eller egendom blefve straffad, men kunde undgå straffet, om han endast låte trycka denna uppmaning. Den omständigheten att det äfven förefinnes andra liknande oegentligheter, kan väl icke heller vara ett skäl, att icke rätta hvad som nu kan rättas. Jag yrkar därför återremiss af betänkandet.

Med herr Thomasson instämde herrar *Lönegren, Anjou, Redelius, Larsson* i Mörtlösa, *Jakobsson, Petersson* i Hamra, *Westrin, Jönsson* i Gammalstorp, *Dahn, Jansson* i Carlshed, *Larsson* i Slättäng, *Norén, Stockman, Smedberg, Ahlström, Sjöcrona, Dahl, Edelstam, Stockenberg, Borgström* och *Persson* i Heljebol.

Vidare anförde:

Herr Farup: Herr talman! Jag var länge af samma uppfattning som herrar reservanter, att det var nödvändigt att bringa tryckfrihetslagen i större öfverensstämmelse med strafflagen. De skäl, hvar på jag nödgades fränfalla denna uppfattning, äro uttryckta i senare delen af utskottets betänkande, der det heter: "För öfright är ut-

skottet af den åsigt, att allt, som är brottsligt, när det framställes muntligen eller sprides i handskrift, jemväl bör vara straffbart då det framträder i tryckt skrift. I öfverensstämmelse härmed innehöllo ock de vid 1871 och 1872 årens riksdagar framlagda förslag till ny tryckfrihetsförordning följande stadgande i 16 § af förslagen:

*Om ändring
i 3 § samt 4
§ 11 mom.
tryckfrihets-
lagen.
(Forts.)*

“Brott, som genom tryckt skrift begås och för hvilket ej i denna lag särskildt ansvar finnes utsatt, bestraffas enligt gällande lag.“ Denna generella uppfattning står efter min mening i alla händelser fast och dessa ord kunna icke misstydas. Det är nog sanning att tryckfrihetslagen och strafflagen icke stå till hvarandra i full öfverensstämmelse. Men med afseende på brott mot tryckfriheten så anser jag det vara oegentligt att tryckfrihetslagen skulle upptaga och uppräknat hvarje särskildt sådant brott, som kan förekomma. De borde ingå under en mera generell bestämmelse. Och för den händelse Kongl. Maj:ts proposition antages, äro äfven här flere brott uteglömda, t. ex. utfärdandet af s. k. salmonibref. Om chefens för justitiedepartementets nyss framhållna uppfattning vore riktig så skulle det enligt Kongl. Maj:ts proposition icke medföra något straff, om man låter trycka dylika bref.

Jag ville derföre låta tryckfrihetsförordningen bestå sådan den är, intills en fullständig omarbetning kan medhinnas. Der är dock nu den allmänna uppfattningen, att brott, som begås genom tryckt skrift, och för hvilket ej särskildt ansvar finnes utsatt, bestraffas enligt allmän lag. Jag anser jemväl att det icke är lyckligt att specificera hvarje särskildt slag af brott, utan man borde hafva mera generella stadganden. Det skulle bättre uppfylla sitt ändamål och blifva lättare tillämpligt. På denna grund finner jag icke skäl att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, utan anhåller om bifall till utskottets förslag. En återremiss nu tror jag icke skulle tjena till någonting.

Herr Rundbäck: Då kammaren temligen enhälligt bifallit de ändringar i strafflagen, som hafva samband med denna lag, och således gifvit på hand, att de ändringar, som herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet förklarar önskvärda, också ansetts lämpliga att vidtaga, och då konstitutionsutskottet mycket väl kan expediera denna fråga på 10 minuter, om man vill skicka den tillbaka till utskottet för förnyad behandling, eftersom utskottet nästan ingenting annat har att göra vid saken än votera om densamma, och jag nästan är viss om att frågan måste tillbaka till utskottet för att kammaren skall kunna votera om den samma, så vill jag yrka återremiss. Jag gör detta yrkande för att vi icke skola göra denna sak till hälften. Brådtom hafva vi. Men denna sak böra vi icke så hafsa ifrån oss, att vi icke kunna återremittera densamma.

Herr Gumælius: Jag är väsentligen förekommen af herr Farup. När man från regeringens sida mot utskottet rigtat den förebräelsen, att det i ett speciellt fall försummat att bringa strafflagen och tryckfrihetslagen i full öfverensstämmelse med hvarandra, har man inom konstitutionsutskottet deremot från juridisk sida anmärkt, att dessa båda

*Om ändring
i 3 § samt 4
§ 11 mom.
tryckfrihets-
lagen.
(Forts.)*

lagar i många fall icke stå i öfverensstämmelse med hvarandra, och denna bristande öfverensstämmelse i många fall emellan § 3 enligt Kongl. Maj:ts proposition och strafflagen har från utskottets sida utgjort ett af skälen att icke tillstyrka antagandet af Kongl. Maj:ts förslag, ett skäl i öfrigt, som utskottet sjelf kallar "hufvudsakligt." Ett annat skäl emot återremiss är det, att man icke, såsom en mycket lagkunnig och högst ärad upsalarepresentant denna gång vill hafva det, torde böra skriva en grundlag på ett enda utskottssammanträde, eller, såsom sedermera herr Rundbäck ansåg lämpligt, på 10 minuter. I allmänhet torde vid behandling af grundlagsändringar något mera tid åtgå än tio minuter.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen proposition dels på bifall till utskottets hemställan dels på ärendets återremitterande till utskottet för förnyad behandling. Herr talmannen fann den senare propositionen hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef nu en så lydande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som vill, att konstitutionsutskottets utlåtande n:o 11 skall till utskottet återförvisas,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan.

Omröstningen utföll med 120 ja och 68 nej; hvadan kammaren beslutat återförvisa ärendet till utskottet för förnyad behandling.

§ 15.

*Rörande ned-
sättning i de
på viss jord
hvilande
grundskatter
m. m.*

Företogs till handläggning statsutskottets utlåtande n:o 49, i anledning af väckta motioner rörande dels nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt dels lindring i rustnings- och roteringsbesvären.

I förenämnda ämnen hade inom Andra Kammaren väckts nio särskilda motioner, nemligen:

n:o 3, af herr *Hans Andersson* i Nöbbelöf m. fl.;

n:o 5, af herr *N. Åkesson*;

n:o 10, af herr *Liss Ol. Larsson* m. fl.;

n:is 12 och 13, af herr *Lasse Jönsson*;

n:o 17, af herr *J. Sjöberg* i Bodaryd;

n:o 26, af herr *N. Nilsson* i Wrängebol;

n:o 49, af herr *J. Anderson* i Tenhult; samt

n:o 104, af herr *Anders Hansson* i Solberga.

Utskottet hemställde emellertid:

- “1:o) att förenämnda motioner, i hvad de afse nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatterna, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda; samt
- 2:o) att förenämnda motioner, i hvad de afse lindring i rustnings- och roteringsbesvären, icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.”

Rörande nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter m. m.
(Forts.)

Vid betänkandet funnos fogade reservationer

af herrar grefve *G. Sparre*, friherre *F. von Essen*, *H. P. P. Tamm* och friherre *R. von Krämer*, i fråga om motiveringen;

af herr friherre *B. A. Leijonhufvud*;

af herrar *C. Ifvarsson*, *N. Petersson* i Runtorp, *C. J. Petersson* i Eksebo och *A. Svensson* i Bossgården;

af herrar *N. Olsson* i Ättersta, vice talmannen *S. Nilsson*, *P. O. Hörnfeldt*, *O. Jonsson* i Hof, *P. Pehrson* i Törneryd, *A. Persson* i Mörrarp, *N. Persson* i Wadensjö, och *N. Nilsson* i Espinge, hvilka sistnämnda åtta ledamöter ansett utskottets förslag böra hafva följande lydelse:

“A. att Riksdagen må besluta:

- a) att från och med år 1888 en ytterligare nedsättning med tjugu procent i de på viss jord hvilande grundskatter, i öfverensstämmelse med de i kongl. kungörelsen den 5 juni 1885 stadgade grunder och vilkor, skall ega rum; och
  - b) att från och med år 1888 en ytterligare lindring i rustnings- och roteringsbesvären skall ega rum med tjugu procent af dessa besvär's uppskattade värde efter enahanda grunder och bestämmelser, som finnas stadgade i lagen af den 5 juni 1885 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären; samt
  - c) att hos Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes till nästkommande Riksdag framlägga förslag så väl i fråga om successivt eftergifvande af återstående grundskatter, som ock derom, att rustnings- och roteringsbesvären i deras nuvarande form må kunna samtidigt med grundskatterna minskas och upphöra:
- B. att samtliga ifrågavarande motioner i öfrigt icke må till någon Riksdagens vidare åtgärd föranleda.”

Sedan utskottets ofvanintagna hemställan blifvit föreslagen, anförde:

Herr Rydin: Herr talman! mine herrar! Då denna fråga nu fallit i Första Kammaren, torde det väl icke vara skäl att vi uppehålla oss vid densamma. Jag skall därför helt kort angifva min ställning till frågan, och den är densamma, som jag redan många gånger förut haft tillfälle att uttala, nemligen att, om förändring skall ske i afseende å grundskatter och indelningsverk, bör den göras i sammanhang med förbättringar i försvaret. Som detta nu icke satts i fråga, yrkar jag bifall till statsutskottets förslag.

Herr *Ahlström* instämde med herr Rydin.

*Rörande
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr Persson i Mörarp: Den fråga, som nu ligger till afgörande, är sannolikt en af de mest betydelsefulla, som vid innevarande riksdag förevarit, under förutsättning nemligen, att Riksdagens beslut leder till lindring i de på jorden under form af grundskatter och indelningsverk hvilande besvär. Många förslag hafva, såsom herrarne veta, blifvit väckta i detta hänseende, och det lider intet tvifvel, att alla dessa förslag framkommit med hänsyn till jordbrukets nuvarande tryckta ställning. Utskottet, som förehåft frågan till förberedande behandling har således haft åtskilligt att välja på. Inom utskottet har dock hvarken jag eller, efter hvad jag tror, mina meningsfränder kunnat vara med om ett beslut som går ut på en afskrifning i sin helhet af grundskatterna samt rustnings- och roteringsbördan under nuvarande förhållanden, allra helst jag tror att åtskilliga andra ärenden, såsom förändring af kommunallagarne och möjligen äfven förhöjd beskattning af fast egendom m. fl. dylika frågor böra afgöras i sammanhang med den nu omhandlade skattelindringsfrågan i dess helhet. Men som jag likväl anser, att något bör göras för att tillfredsställa de i min tanke fullt befogade anspråken på lindring i ifrågavarande onera, har jag stannat vid ett väckt förslag om 20 proc. nedsättning af grundskatterna och motsvarande lindring uti rustnings- och roteringsbesvärren, hvarigenom hälften af de ursprungligen å jorden hvilande bördor af ifrågavarande slag skulle varda aflyftade från jordbruket. Häremot har gjorts den invändningen, att i anseende till statens finansiella ställning den nu varande tidpunkten härför icke vore lämplig. Vi hafva, säger man, utan tvifvel att motse en ganska hård tid, under hvilken staten skall få svårt att skaffa sig medel tillräckligt att fylla sina behof. Jag ber häremot få erinra, att hvad angår 1888 års statsreglering, sådan den af Kongl. Maj:t blifvit framlagd, Riksdagen genom de beslut den fattat redan inbesparat en summa af 1½ million i rundt tal. Nu utgör det belopp, hvartill den ifrågasatta 20 proc. afskrifning skulle uppgå, i rundt tal 1,900,000 kr. Således är det endast en summa af omkring 400,000 kronor som återstå att anskaffa för afskrifningen, för så vidt de af Kongl. Maj:t uppgjorda beräkningarne öfver statsverkets inkomster kunna antagas vara rigtiga. Det torde väl då icke vara någon så ofantligt stor svårighet, att skaffa hvad som återstår, för så vidt man nemligen vill saken. Jag tror för öfrigt att åtskilliga af de beräkningar Kongl. Maj:t gjort öfver statsinkomsterna möjligen kunna tåla vid en förhöjning i beräkningen och en sådan utväg har Riksdagen ofta förut anlitat. Då det var fråga om att öka statsutgifterna i form af dyrtidstillägg och lönerogleringar, var man icke heller så nogräknad med att höja en af Kongl. Maj:t redan verkställd beräkning öfver statsinkomsterna.

Jag skall för närvarande icke ingå vidlyftigare i frågan, emedan jag tager för gifvet att åtskilliga andra äfven vilja yttra sig och vår ståndpunkt, som biträdt det förslag, hvartill jag nu går att yrka bifall, redan är motiverad genom den reservation, som är vidfogad betänkandet.

Jag skall derföre sluta med att hemställa det kammaren med afslag å utskottets förslag ville bifalla den af herr Nils Olsson m. fl.

framställda reservation, som förekommer å sidan 11 af utskottets betänkande.

Häruti instämde herr *Nilsson* i Espinge.

Herr A. P. Danielson: Jag vill tillkännagifva att jag var hindrad att närvara i utskottet när frågan afgjordes, hvarför jag nu torde få yttra några ord.

Man hade trott att, från och med den dag, den 4 mars, då det tunga och obehöfliga slaget af riksdagsupplösning drabbade oss, hvarigenom man förhindrade någon lindring i jordbrukets betryck genom de af oss önskade åtgärder på tullagstiftningens område, man åtminstone icke längre skulle motsätta sig de behöfliga skattelindringar, om hvilka motioner änyo väckts. Jag är öfvertygad derom, att den nya kammaren, oaktadt den olikhet som råder i uppfattningen af tullfrågan, dock finner billighet och rättvisa i de förslag till lindring i skattebördorna som föreligga; men på samma gång jag beklagar att Första Kammarens ledamöter lemnat denna uppfattning å sido, beklagar jag också att regeringen icke velat säga ett enda ord i frågan. Jag tycker att det vore regeringens pligt att göra det, då hon hindrade den lindring, som tullar skulle hafva beredt oss, oaktadt den frågan icke var af regeringen väckt eller strängt taget icke berör regeringen, ty huru Riksdagen vill ordna sina tullförhållanden är ju Riksdagens ensak. Då omintetgjorde likväl regeringen de sträfvanden, som kunnat leda till en bättre ekonomisk ställning. Men när man nu förehar en fråga sådan som denna — då ser man icke till någon enda regeringsledamot i kammaren. Jag beklagar verkligen ett sådant tillvägagående från regeringens sida, och om detta skall kallas liknöjdhet eller betecknas med annan benämning vill jag ej afgöra.

Jag är öfvertygad att om också frågan denna riksdag faller, så skall hon hvarje riksdag återkomma och göra sig gällande med desto större styrka, ju längre det dröjer, innan Riksdagen finnes villig inse att det är nödvändigt att gifva ett efter tidsförhållandena afpassadt skydd för näringarne och för jordbruket i synnerhet. Att man måste genom lämplig lagstiftning söka skydda våra hufvudnäringar är för mig alldeles tydligt; ty förmågan att gifva staten och kommunerna skatter beror väsentligen på att man kan uppehålla sagde vår hufvudsakliga modernäring. Det är också därför och då tullfrågan för någon tid är undanskjuten, som jag vill önska och hoppas att denna kammare bifaller denna fråga så långt som för närvarande är möjligt att gå, eller åtminstone 20 procent, som reservanterna påyrkat. Jag skall icke gå längre i mitt yrkande för att icke beskyllas för obillighet; ehuru jag tror att ett uttalande i mera omfattande syfte har goda skäl för sig och bör verka godt för framtiden. Jag skulle visserligen helst hafva sett att man på en gång ordnade denna skattefråga, så att derigenom kunde beredas en bättre ställning åt flertalet af vårt lands invånare; men då detta icke synes för närvarande kunna låta sig göra, instämmer jag i det yrkande som herr Anders Persson förut haft, nemligen om bifall till reservanternas förslag i

*Rörande
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Rörande
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

denna punkt. Jag tror att om icke något egentligen dermed nu vinnes, har det dock sin stora betydelse och att om frågan faller, vi hafva anledning tro att den skall slutligen och snart nog nå sin fullständiga lösning.

Jag skulle kunna hafva mycket mera att andraga, men jag inskränker mig till det nu sagda.

Med herr Danielson förenade sig herrar *Petersson* i Runtorp, *Eklund*, *Carlslon*, *Jakobsson*, *Petersson* i Hamra, *Ekeborgh*, *Pettersson* i Dänningelanda, *Larsson* i Mörtlösa, *Andersson* i Himmelsby, *Petersson* i Tjärsta, *Anderson* i Skeenda, *Mallmin*, *Ericsson* i Ahlberga, *Pehrsson* i Norrsund, *Andersson* i Lyckorna, *Månsson*, *Nilsson* i Rin-kaby, *Tufvesson*, *Akesson*, *Börjesson*, *G. Mellin*, *Larsson* i Slättång, *Dahlgren*, *Johansson* i Esset, *Andreasson* och *Svenson* i Bossgården.

Vidare anförde:

Herr Bergendal: Såsom undertecknare af den motion, herr Liss Olof Larsson vid denna riksdag framburit, torde det tillåtas mig att få säga några ord. Då vid 1885 års riksdag framlades förslag om 30 procents afskrifning af grundskatter och motsvarande lindring i rust- och rotehållningsbesvären och detta förslag blef af Riksdagen antaget, blef det säkerligen för en och hvar klart att det endast var en tidsfråga, då återstoden af grundskatterna skulle afskrifvas. Denna tidpunkt har jag för min del nu ansett vara inne dels därför att det jordbrukets betryck, som rådt i landet nu är ännu svårare än det varit och dels därför att vi för närvarande hafva en regering, hvars främste man erkänt att de grundskatter, som trycka på jorden, äro en sekelgammal orättvisa och man sålunda kan förmoda att regeringen i detta fall skall vara tillmötesgående.

Jag hade för min del icke tänkt hålla på den motion jag sålunda underskrifvit i afseende å tiden för dessa lindringars genomförande, då statskssans nuvarande tillstånd säkerligen icke medgifver att gå så hastigt till väga, utan hade ämnat instämma i den reservation herr vice talmannen m. fl. afgifvit. Men då Första Kammaren nu biträdt utskottets förslag, har jag icke något yrkande att göra, utan vill endast uttala den förhoppning att vid en kommande riksdag motioner åter må väckas i detta ämne och att Riksdagen då skall visa sig mera tillmötesgående än Första Kammaren nu gjort.

Herr Hammarberg: Den siste ärade talaren erinrade om hvad som passerade år 1885 och ansåg att påföljden deraf skulle blifva att återstående grundskatt och på jorden hvilande bördor skulle afskrifvas. Sådan var dock icke uppfattningen hos Kongl. Maj:t eller hos de många meningsfränder till mig, som biträdde det förslag till afskrifning som då förelåg. Det torde vara herrarne väl bekant, helst i utskottets betänkande på några få rader blifvit ytterligare påpekadt, att vid behandling inför Kongl. Maj:t den 9 januari 1885 af det förslag till nedsättning i grundskatterna, som sedermera framlades för

1885 års Riksdag och af Riksdagen antogs, ingick bland motiven härför, enligt hvad af det vid den kongl. propositionen fogade statsrådsprotokollet öfver finansärenden inhemtas att det låge vigt deruppå, att regering och Riksdag befriades från att år efter år syssla med grundskattefrågan, så att de ostörde af den måtte kunna egna sig åt det viktiga samhällsarbete, som i öfrigt vore statsmagterna anvisadt. Men i samma mån nedsättningen gjordes mindre, i samma mån skulle anspråket på en ytterligare nedsättning snarare göra sig gällande, hvaremot en större minskning på en gång lemnade förhoppning, att man skulle låta grundskattefrågan ligga nere under så många år, att man skulle hinna på erfarenhetens väg öfvertyga sig om den gjorda nedsättningens följder ur finansiell synpunkt.

Den förhoppning der framhölls manade mig och många af mina meningsfränder att då biträda det framlagda förslaget, på det att derigenom en fred skulle åstadkommas i den ständigt återkommande frågan. Huru denna förhoppning emellertid gäckats erforo vi redan förlidet år. Frågan har återigen i år upptagits; och en talare yttrade nyss att den redan hägrade till nästa riksdag. Det är väl också sannolikt att motioner härom skola väckas år efter år, men då det icke är sannolikt att jag kommer att delta i afgörandet deraf nästa riksdag och jag sålunda icke vidare skall få yttra mig i frågan, ber jag att få till protokollet antecknadt, att jag icke anser det lämpligt att vidtaga en sådan afskrifning förr, än vi fått se verkningarne af den år 1885 beslutade afskrifningen. Och dertill behöfvas flera år. Det har framhållits såsom ett skäl, att jordbrukarens ställning för närvarande är betryckt; detta framhölls särskildt af den första talaren på den motsatta sidan. Ja, detta är sant, men hvilka näringar befinna sig icke under dessa tider i en betryckt ställning? Är det några industrigrenar, som kunna visa ett annat förhållande? Jag tror, att om herrarne vilja göra sig besvär med att undersöka ställningen, så arbeta om ej alla, dock de flesta under sådana förhållanden. Att då genom en skatteafskrifning för en del af det svenska folket öka bördan för de öfriga kan icke vara rätt. Man skulle befria landtmännen från en skatt af två millioner och lägga dessa på de öfriga samhällsklasserna.

Jag vill icke ytterligare upptaga kammarens tid, ty frågan är ganska klar, och jag inskränker mig därför, herr talman, till att yrka bifall till utskottets föreliggande betänkande.

Herrar *Smith* och *Hay* instämde med Herr Hammarberg.

Herr Johnsson i Thorsberg: Det är egendomligt att se, med hvilken svårighet en reform arbetar sig fram, då det gäller en reform nedifrån, huru berättigad denna än kan vara. Härifrån gör icke heller grundskattefrågan något undantag. Gå vi tillbaka till dess ursprung, så finna vi, att dessa skatter till största delen uppkommit på så sätt, att idkare af jordbruksnäringen, nemligen bönderna påtvingats dessa skatter af de magtegende utan hänsyn till rätt. Vid böndernas klagan öfver de mången gång hårdt och orättvist tryckande skatterna

*Rörande
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

*Rörande
nedsättning i
de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

var man den tiden icke heller nog djerf att påstå, att skatterna kunde försvaras från rättvisans synpunkt, utan anfördes hufvudsakligen såsom skäl statens behof, som icke på annat sätt kunde fyllas, likasom det alltid fans ett tröstens ord, att ändring skulle ske så snart som möjligt. De olagliga skatterna utgingo sålunda under hvarjehanda förevändningar från de styrandes sida, tilldess en ny generation tog magten. Denna kom då på den föga hedrande idén, att oaktadt dessa skatter voro olagliga och ålagda mot de skattdragandes vilja, likväl och då de utgått under en så lång tid, fordrade konsekvensen, att de fortfarande skulle utgå, oberoende deraf att den ursprungliga orättvisan genom förändrade förhållanden betydligt ökats.

Detta har blifvit motståndarnes åskådningssätt i denna så mycket omtvistade fråga, och har hindrat dess lösning; om till landets fromma lemna jag derhän. Tid efter annan hafva förslag till dess lösning blifvit väckta. Så har, efter det hemmansegarne börjat förtvifla om att få rättvisa, föreslagits, att dessa skatter skulle aflösas af dem, som dertill kunde hafva förmåga, men alltid hafva jordbrukarne fått ett omotiveradt nej. Ett stationärt tillstånd förmenades böra göra sig gällande i denna skattefråga.

Äfven om dessa skatter vid den tid, de pålades, blifvit genom laga beslut åsatta efter dåvarande förhållanden och förmåga att dem utgöra, så anser jag dock, att skatter böra lämpas efter tidsförhållandena och att således, när dessa blifva ojemnt tryckande, missförhållandet bör rättas. Att åkerbruket, som när grundskatterna bestämdes var den mest vinstgifvande näringen, blifvit betungadt med större skatter än de öfriga, är obestriddigt; att sedan, då arbetskostnaderna stigit, afsättningen blifvit trögare och prisen å dess produkter sjunkit, dessa skatter medtaga en långt större del af jordbrukarens behållning än fordom, då skatten utgick in natura, är likaledes obestriddigt. Om nu dessa sakernas tillstånd är en följd af förhållanden, som det ligger utom jordbrukarens förmåga att förekomma, om det är en lycklig verkan af rikets stigande välmåga samt ett bevis på, att handeln och näringarne börjat beträda den bana, som leder till landets utveckling, då är det äfven en representants skyldighet att vidtaga de ändringar i beskattningsväsendet, som leda till likställighet i utgörandet af den tunga, som åligger samhället i och för sitt eget bestånd.

Om den princip är riktig, att hvar och en bör bidraga med skatt i förhållande till sin inkomst och egendomens värde och afkastningsförmåga, så synes mig denna fråga kunna ordnas, då billigheten kräfver, att den icke längre uppskjutes.

Med hänsyn till den utgång frågan fått i Första Kammaren skulle jag kunna inskränka mig till att yrka bifall till den af utskottets ledamöter från denna kammare vid betänkandet fogade reservation, men då jag begärt ordet för att uttala min mening, liksom för att angifva den riktning, i hvilken en lösning utan andras förnärmande borde gå, samt då jag icke till alla delar kan gilla reservationen i moment c, enär det är uppenbart, att om grundskatterna afskrifvas utan att ändring i bevilling för jordbrukets rörelse samtidigt

infördes, skulle det medföra den påföljd, att en orättvisa i motsatt riktning uppstode, i det att jordbruket gynnades på bekostnad af andra näringar, samt då ett successivt afskrifvande af dessa skatter skulle medföra långt större svårighet för en rättvis beskattning, än om grundskatterna på en gång afskrifvas och ändring i bevillningsförordningen angående inkomst af jordbruksrörelse infördes, så tager jag mig friheten, herr talman, att yrka bifall till den af denna kammars ledamöter vid utskottets betänkande fogade reservation med den ändring i moment c, att ordet "successivt" utgår, samt att vid slutet af detta moment fogas följande tillägg "mot nya bestämmelser i afseende å bevilling för inkomst af jordbruksrörelse."

*Rörande
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Jag för min del beklagar icke regeringens beslut att upplösa sista Riksdagen, helst då detta beslut visat sig medföra de följder, som regeringen nog förutsett. Men det hade kunnat vara ett missgrepp, som kunnat medföra sådana följder, som svenska folket sedermera icke kunnat godkänna, om kammarupplösningen icke beslutats. Ty om tullarne blifvit beslutade af Riksdagen, så hade Konungen varit tvungen att fastställa dem. Men om nästa riksdag kommit med samma åsichter som den nuvarande i tullfrågan, då kan man lätt föreställa sig hvad som skulle kunnat inträffa. Hvad jag deremot beklagar, det är, att regeringen icke till denna Riksdag framlagt något förslag om ytterligare afskrifning af grundskatterna och indelningsverket eller om kavalleriets sättande på vakans och indelningsverkets fixering. Jag kan för min del icke finna något annat rimligt motiv härför, än att regeringen ansett denna fråga vara allt för stor för en sådan Riksdag som denna och därför velat dröja till en Riksdag, som sammanträder under vanliga förhållanden. Vid sistlidne riksdag tog jag mig friheten uttala den öfvertygelsen, att regeringen icke kan uppskjuta längre än till nästa riksdag att framlägga förslag i det syfte, som i nu förevarande motion af herr Hans Andersson finnes angifvet. Det är också för att för min del gifva uttryck åt denna mening, som jag underskrifvit den föreliggande motionen. Detta är också anledningen hvarföre jag varit med om den reservation, som finnes bifogad betänkandet, och hvilken jag hoppas måtte blifva godkänd af denna kammare, på det att kammaren måtte få tillfälle att uttala en opinionsyttring om nödvändigheten af att den regering, som nästa riksdag sitter vid styret, måtte till den riksdagen framkomma med förslag i denna fråga. Under sådana tider som de närvarande, är det alldeles uppenbart, att något måste göras för att lindra den betryckta ställningen i landet eller, rättare sagdt, för att afhjelpa det missnöje som råder. Jag tror icke, att det går an att låta detta missnöje fortvara längre; och då det visat sig, att denna Riksdag icke kunnat enas om något annat sätt att afhjelpa detta, hade jag trott att detta förslag, som nu föreligger, derföre skulle kunnat antagas. Jag beklagar visserligen, att Första Kammaren afslagit de framställda förslagen. Men jag beklagar ännu mera, att icke flera än 27 röster der afgifvits för förslaget, oaktadt man i slutet af förra riksdagen, då tullfrågan stod

*Rörande
nedsättning
i å på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

på dagordningen och äfven under denna riksdag, då tullstriden pågick, hörde många röster från inflytelserika protektionister i Första Kammaren uttala sig om önskvärdheten och till och med sannolikheten af att äfven i den kammaren få ett beslut, åsyftande grundskatternas och indelningsverkets afskrifning på sätt reservanten i utskottet föreslog. Man finner nu med hvilket allvar sådana meddelanden blifvit lemnade, då detta förslag icke kunnat tillvinna sig mera än 27 röster i Första Kammaren, att då man der öppet uttalat, att frågorna om grundskatterna och indelningsverket icke stå på protektionisternas program. Landet har således nu fått klarhet i den saken, hvilken för många hittills varit mycket dunkel. Jag anser för min del, att man bör taga det steg, som nu är föreslaget, nemligen 20 procents afskrifning, utan afseende på om frågan om ytterligare afskrifning förekommer vid nästa riksdag eller ej och utan att denna afskrifning är sammankopplad med försvaret, ty frågan är fullkomligt utredd. Det enda förhållande, som man tvistar om, är att det icke finnes tillräckliga medel i statskassan, men det är en sak, som bevillningsutskottet får draga försorg om. Det är för öfrigt redan upplyst af den förste talaren, att det icke är så stor summa som fattas för att den nu föreslagna afskrifningen skall kunna verkställas utan ökade skatter.

Åtskilliga talare hafva framhållit, att de icke vilja vara med om detta förslag derföre, att det icke ståtts i samband med försvarsfrågan. Men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att äfven om den nu föreslagna afskrifningen verkställes, det dock återstår 50 procent af grundskatterna och indelningsverket, och jag hemställer, om icke dessa 50 procent kunna vara tillräckliga för den händelse man sedermera nödvändigt skall sammanknyta den ifrågasatta skattafskrifningen med försvarsfrågan, hvilket jag icke anser vara nödvändigt, sedan 1885 års förslag till värnpligtslag blifvit antagen.

Det har yttrats, att man hade trott att oron i landet skulle stillas, när de 30 procenten afskrefvos. Nej, mine herrar, den oron stillas icke, förr än dessa sekelgamla orättvisor, grundskatter och indelningsverk, helt och hållet försvunnit. Jag tror derföre, att representationen med all kraft bör försöka att så fort som möjligt få bort dem, ty förr skall det vara förgäfvos att åvägabringa enighet mellan de olika samhällsklasserna. Det är också af synnerlig vigt för ett godt samarbete inom riksdagen, att dessa orättvisor så fort som möjligt försvinna. Af politisk hänsyn är det derföre nödvändigt att få dessa frågor från Riksdagens program.

Det har vid denna riksdag, såsom herrarne veta, framståtts åtskilliga förslag i syfte att lindra den betryckta ställningen i landet, men intet har blifvit antaget. Vi stå nu inför en fråga, genom hvars lösning något skulle kunnat hafva gjorts i detta afseende, men som genom Första Kammarens beslut äfven fallit, eftersom den icke kan komma under gemensam omröstning. Det är verkligan att beklaga att vi, när vi komma hem till våra valmän, måste säga, att vi icke kunnat göra någonting annat än bevilja stora anslag, att Riksdagen sagt nej till allt, när det varit fråga om att upphjelpa den betryckta

ställningen i landet. Men de af landsortens representanter, som medverkat till dessa beslut, få bära ansvar därför. Jag vet att jag ej har någon del deri.

Jag vill för min del yrka bifall till den vid betänkandet fogade reservation, som blifvit afgifven af utskottets ledamöter från denna kammare, under förhoppning att regeringen till nästa Riksdag måtte framlägga förslag i frågan. Om regeringen icke gör detta, så har den säkert icke heller efterkommit den allmänna önskan, som finnes åtminstone på landsbygden.

Med herr vice talmannen instämde herrar *Truedson, Nilsson* i Skärhus, *Persson* i Vadensjö, *Olsson* i Ornakärr, *Peterson* i Hasselstad, *Olsson* i Kyrkebol, *Andersson* i Hasselbol, *Folke Andersson*, *Boman*, *Hansson* i Solberga och *Eriksson* i Myckelgård.

Herr Frick yttrade: Som bekant är och som äfven här blifvit omnämndt, har Första Kammaren redan bifallit utskottets förslag, hvarigenom frågan om en ytterligare afskrifning af grundskatterna vid denna riksdag således förfallit. Under sådana omständigheter kan det kanske synas öfverflödigt att yttra något särskildt i denna sak; men då jag icke förut uttalat min mening i saken, skall jag be att med några få ord nu få göra det. Herr vice talmannen yttrade, då han nyss hade ordet, att oron i landet icke skulle stillas, förr än grundskatterna voro helt och hållet afskrifna, och hufvudsakligen på den grunden samt för att få frid inom Riksdagen uttalade han den önskan, att regeringen till nästa Riksdag måtte inkomma med förslag till afskrifning af grundskatterna. För min del hoppas jag, att så icke skall ske, och jag tror icke heller att friden skall blifva störd derigenom; i allt fall bör friden icke köpas på det sättet, att eftergifter göras af alla dem, som icke äro jordbrukare, åt endast jordbrukarne, och att den ena förmånen efter den andra beredes jordbrukarne på andra samhällsklassers bekostnad. Jag skall be att till stöd för denna åsigt få anföra några ord helt kort, ty frågan är genom den behandling den fått vid många föregående riksdagar och i pressen så utredd, att ingen kan hoppas deri ävägbringa någon ytterligare utredning. Genom denna utredning anser jag det för min del tydligt ådagalagdt, utan att jag nu vill yttra mig något om huru de s. k. grundskatterna uppkommit, att dessa för länge sedan antagit naturen af i hemmanen inteknade räntor; och att icke blott hemmanens nuvarande innehafvare, utan äfven deras företrädare hafva öfvertagit hemmanen vare sig genom köp eller på annat sätt för så mycket lägre värde, som motsvarar de s. k. grundskatterna. Under sådana förhållanden synes det mig vara hvarken rättvist eller billigt att befria de nuvarande hemmansinnehafvarne från denna grundränta, och detta så mycket mindre som ett sådant tillvägagående icke skulle i ringaste mån bidraga till att drifva jordbruket framåt, utan endast vara en ren present åt de nuvarande innehafvarne af hemmanen. Med den uppfattning jag har i frågan, är det klart, att, om en sådan afskrifning sker i större eller mindre grad, skall detta, enligt min åsigt,

*Rörande
nedsättning
i de på viss
jord hvilande
grundskatter
m. m.
(Forts.)*

endast hafva till följd, att värdet å hemmanen stiger med det belopp, som svarar mot den efterskänkta räntan. Att jordbruket för närvarande lider betryck, skall jag villigt medgifva; men jag tror också, att ingen kan bestrida, att äfven andra näringar göra det i lika hög grad; och vid det förhållandet kan det icke vara rätt att till de nuvarande jordbrukarnes bästa och för att gifva dem en gifva vältra denna börda på andra samhällsklasser, som icke hafva någon skyldighet att deltaga deri. Städernas invånare skulle i symnerhet blifva betungade i hög grad genom ett sådant tillvägagående och tvingas att gifva en ren gifva åt hemmansegarne. Och jag ber att få lika uppriktigt som vördsamt bekänna, att min obenägenhet att vara med om en sådan ytterligare afskrifning af grundskatterna ingalunda minskats af de försök, som här icke så sällan förekomma att göra intrång på städernas rättigheter, och hvarpå vi nyligen sågo ett så eklatant exempel i de många motioner, som här väckts om minskning i städernas representationsrätt. När, som förut är nämnt, den s. k. grundskatten, efter mitt förmenande, är en i jorden intecknad ränta, skulle det vara både orättvist och oklokt att vältra bördan öfver på andra samhällsklasser, särdeles då statsverket icke skulle erhålla någon som helst ersättning för förlusten af grundskatterna. Jag vill för min del icke vara med om ett sådant tillvägagående, utan yrkar bifall till utskottets förslag samt ber få tillägga, att jag minst trott, att ett förslag om en ytterligare vare sig större eller mindre afskrifning af grundskatterna skulle framkomma vid denna riksdag, då hvar och en af oss väl torde veta, att vi kommit till den tidpunkten, att det är ganska qvistigt att få tillräckliga inkomster åt statsverket, och då detta ingalunda kan undvara denna välbehöfliga, stadiga och säkra inkomst. Jag skall sålunda yrka bifall till utskottets förslag och afslag å alla motionerna.

Som tiden nu var långt framskriden och ännu tjuguen talare anmält sig för yttrandes afgifvande, afbröts öfverläggningen för att fortsättas kl. 7 e. m., till hvilken tid Kammarrens ledamöter genom utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 4 e. m.

In fidem

A. F. J. Johansson.